Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, [...]ДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

№ 173 (17296) | 1986 оной июлиин 27, воскресени | Сэн 3 мүн.

НҮХЭР М. С. ГОРБАЧЕВ ВЛАДИВОСТОК ЕРЭБЭ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачев июлиин 25-да Владивосток ерэбэ.

КПСС-эй Примориин крайкомой нэгэдэхи секретарь Д. Н. Гагаров, арадай депутадуудай хизаарай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ Д. И. Карабанов, партиин крайкомой бюрогой гэшүүд аэропорт дээрэ тэрэниие угтаһан байна.

(ТАСС).

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ЗАСЕДАНИ

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. А. Громыкын түрүүлэлгэ доро СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ээлжээтэ заседани июлиин 25-да Кремль соо болобо.

КПСС-эй XXVII съездын эрилтэнүүдтэ үндэһэлэн, депутадай бүлэгэй, ниитын ажал ябуулгын постнуудай болон зургаануудай хүдэлмэриие Грузиин ССР-эй арадай депутадуудай Соведүүдэй хүтэлбэрилгын ажал ябуулга тухай асуудалые Президиум хаража үзөө. Зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалаар тогтоол баталагдан абтаба, тэрэ хэблэлдэ толилогдохо.

1986—1990 онуудта СССР-эй хуули гаргадаг актнуудые, СССР-эй правительствын тогтоолнуудые бэлдэхэ түсэбэй проект тухай асуудал мүн лэ зүбшэн хэлсэгдэһэн. гүрэнэй ажабайдалай бусад зарим асуудалнууд хаража үзэгдэһэн байгаа.

Нүхэд П. Н. Демичев, Б. Н. Ельцин, Н. Н. Слюньков, Ю. Ф. Соловьев зүблэхэ зүйлэй асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаба.

(ТАСС).

БАЯРАЙ СУГЛААН

КПСС-эй болон Совет гүрэнэй социально-экономическа программые бэелүүлгэдэ худалдаа наймаанай ба ниитын эдеэ хоолой албанай хүдэлмэрилэгшэд шухала үүргэ дүүргэдэг юм. Совет хүнүүдэй ажаһуудалай эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые бүри гүйсэд дүүрэнээр хангаха гээшэ гол зорилгомнай болоно гэжэ арадай ажахын энэ һалбариин ажалшад тоолодог байна.

КПСС-эй ЦК-гай июниин (1986 он) Пленумэй эрилтэнүүдэй үндэһөөр энэ хүдэлмэриие саашадань нарижуулан һайжаруулгын, хангалгын соёл болбосоролые дээшэлүүлгын, ушаржа байһан ехэ дутагдалнуудые усадхалгын харгы замууд, онол арганууд тухай мэргэжэлтэ һайндэртэ — Худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй үдэртэ зорюулагдажа, июлиин 25-да Москвада болоһон баярай суглаан дээрэ хэлсэгдээ.

КПСС-эй ЦК-гай секретарь А. П. Бирюкова, КПСС-эй ЦК-гай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, министерствэнүүд болон албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, социалис мүрысөөндэ илагшад, үйлэдбэриин түрүүшүүл, ниислэл хотын олониитын түлөөлэгшэд президиумдэ һууба.

СССР-эй худалдаа наймаанай министр Г. И. Ващенко элидхэл хээ.

Байгша оной болон бүхы түсэбтэ табан жэлэй даабаринуудые эмжалтатайгаар дүүргэхын тула һалбариин ажалшад бүхы хүсэеэ, эрдэм мэдэсээ, дүй дүршэлөө элсүүлхэ юм гэжэ суглаанда хабаадагшад найдуулба.

(ТАСС).

[...]уряадай АССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай [Вер]ховно Соведэй дүрбэдэхи сесси тухай [ИН]ФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

[...] арбан нэгэдэхи [...] Соведэй дүрбэ[...] [об]комой Ехэ зал[...] [июли]ин 26-да 10 час[...] [...] Верховно Со[...] [...] депутат Н. Г. [...]гээ. [...] Верховно Со[...] [сес]сиин һүүлээр [...] ошоһон депу[...] [туу]нгаргаһан депу[...] [...]элгэ шалгаһан [...] [ком]иссиин түрүү[...] [...]рючковой элид[...] [...]т шагнаба. [...] һунгуулиин [...] округһоо 1986 [...] [һу]нгаргаһан рес[...] [...] хэрэгүүдэй ми[...] [...] эрхэ түлөөлэл[...]гые мэдэрхэ тухай тогтоол Буряадай АССР-эй Верховно Совет баталан абаба.

Сессиин зүбшэхэ зүйлнүүд нэгэн дуугаар баталагдаба:

Буряадай АССР-эй 1986—1990 онуудай Экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэб тухай.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй элүүрые хамгаалгын ба социальна хангалгын талаар сагай үргэлжын комиссиин тоосоон.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталха тухай.

Удаань депутадууд сессиин үзэмжэдэ табигдаһан асуудалнуудые зүбшэн хэлсэжэ эхилбэ.

«Буряадай АССР-эй 1986—1990 онуудай Экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэб тухай» элидхэл Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ депутат **В. Б. Саганов** хэбэ.

Буряадай АССР-эй 1986—1990 онуудай Экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэб тухай Түсэблэлгын — бюджетнэ болон сагай үргэлжын бусад комиссинуудай нэмэлтэ элидхэлые Түсэблэлгын-бюджетнэ комиссиин түрүүлэгшэ депутат **Л. В. Потапов** хэбэ.

Тэрэнэй удаа сессиин нэгэдэхи асуудалаар хэгдэһэн элидхэлые ба нэмэлтэ элидхэлые Верховно Совет зүбшэн хэлсэбэ. Зүбшэн хэлсэлгэдэ Буряадай АССР-эй агропромышленна комитедэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо депутат **В. М. Пуховской,** арадай депутадуудай Түнхэнэй. районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **Н. Б. Манзаев,** Зүүн Сибириин түмэр замай Мысовая станциин электровозой машинист депутат **А. Ф. Плотников,** партиин Баргажанай райкомой нэгэдэхи секретарь депутат **В. Б. Базаров,** Хэжэнгын районой Хэжэнгын совхозой һаалишан депутат **Т. Д. Куприянова,** гэр байрын-коммунальна ажахын министр **К. И. Бахрунов,** Улаан-Үдын гэр барилгын комбинадай бетонщигуудай бригадир депутат **К. Н. Лисичников,** партиин Хурамхаанай райкомой нэгэдэхи секретарь **Ю. И. Алексеев,** Хяагтын районой «Дружба» колхозой түрүүлэгшэ депутат **Б. М. Цыдендамбаев,** Буряадай хүдөө ажахын институдай ректор депутат **А. Ц. Балдуев** гэгшэд хабаадаба.

Буряадай АССР-эй 1986—1990 онуудай Экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэб тухай Хуулиие Буряадай АССР-эй Верховно Совет баталан абаба.

Верховно Соведэй элүүрые хамгаалгын ба социальна хангалгын талаар сагай үргэлжын комиссиин хүдэлмэри тухай тус комиссиин түрүүлэгшэ депутат **К. П. Альцман** тоособо. Баунтын районой Джилииндын-Адагай найман жэлэй һургуулиин багша депутат **К. С. Найканчинагай** үгэ хэлэһэнэй һүүлээр сагай үргэлжын комиссиин тоосоогоор Верховно Совет тогтоолнууд ба хуулинуудые баталан абаа.

Республикын Верховно Соведэй Президиумэй Указууд тухай Верховно Соведэй Президиумэй секретарь **А. С. Берещиновэй** элидхэлые шагнаад, Верховно Совет энээн тушаа зохихо тогтоолнуудые баталан абаба.

Энээгээр Буряадай АССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй дүрбэдэхи сесси хүдэлмэреэ дүүргэбэ.

[...]ДАЙ АЖАХЫЕ ҮРЭ ТҮГЭСӨӨР ХҮГЖӨӨХЭ

[1986]—1990 онуудай Буряадай АССР-эй Экономическа ба социальна [хүгжэ]лтын гүрэнэй түсэб тухай Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ В. Б. САГАНОВАЙ элидхэлһээ

орондо хараалагдаһан даабаринуудай хэмжээндэ гаргаха гээшэ тон шухала удха шанартай байна. Түсэбтэ табан жэлэй туршада промышленна үйлэдбэриин хэмжээе, арбан нэгэдэхи табан жэлэйхитэй жэшэбэл, 22 процентээр, харин хүдөө ажахын бүхы продукци үйлэдбэрилгын жэлэй дунда зэргын хэмжээе 16,7 процентээр дээшэлүүлхые хараалһан ушар бидэнэй урда табигдаһан зорилгонуудай асари ехэ байһые элирхэйлэн харуулна. Арадай ажахые хүгжөөлгэдэ 3 миллиард 960 миллион түхэригэй капитальна һомололго хэгдэхээр хараалагдана. Бүхы түхэлэй транспортые, хэлхээ холбооной хэрэгсэлнүүдые, үйлэдбэридэ хабаатай бүхы барилгые хурдан түргэнөөр хүгжөөхые түсэблэгдэнэ.

Социальна һалбариие хүгжөөлгэдэ, нэн түрүүн гэр байрын ба соёлой-ажаһуудалай барилгые үргэдхэлгэдэ, арадай хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилгэдэ горитой ехэ хубилалтануудые түйлаха, эрдэм, соёлые, хүн зониие худалдаа наймаанай, медицинын, коммунальна ба һуудал байдалай талаар хангалгые һайжаруулха, дунда болон дээдэ һургуулиие хубилган шэнэлэлгэдэ хабаатай хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ байнабди.

Табан жэлэй түсэбэй хараа зорилгонууд үйлэдбэриин хүсэнүүдые хэрэглэлгые эрид һайжаруулха, алмалта, арьбалалта хэхэ, үйлэдбэриин шанар дээшэлүүлхэ талаар шэгүүлэгдэнхэй байна.

Энээнэй тула предприятинуудые һэльбэн шэнэлхэ, оньһон техникээр зэбсэгжүүлхэ, эрдэм-техникын хүгжэлтэ дэбжэлтын түйлалтануудые үргэнөөр хэрэглэхэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлгэдэ онсо анхарал хандуулагдана. Хүнэй эдэбхи үүсхэл, хүсэл эрмэлзэл хэзээ хэзээнэйхиһээ улам үргэнөөр дээшэлжэ, ажабайдалай бүхы һалбаринуудта үүргэ нүлөө үзүүлхэ юм.

Нүхэд депутадууд, 1986—1990 онуудта республикын экономико хүгжөөлгын ба социальна байдалые улам һайжаруулгын түсэбэй проект соо хараалагдаһан гол шэглэлнүүд, зорилгонууд иимэл байна.

[ПРОМЫ]ШЛЕННОСТЬ

тоодо союзна мэдэлэй промышленна предприятинуудта 38,7 процентдэ хүрэхэ ёһотой.

Мүнөө үеын эрилтэнүүдтэ таарама хэдэн шэнэ эдлэл хэрэгсэлнүүд үйлэдбэрилэгдэжэ гаргагдахаар хараалагдана.

Энэ тон шухала хэрэгтэ манайда бүхы юумэн һайн гэхын аргагүй гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Республикын олохон предприятинуудта машина бүтээлгын продукциие шэнэлэлгэ, тон шэнэ түхэлэй продукци үйлэдбэрилэн гаргалга хангалтагүй удаанаар бэелүүлэгдэжэ байнхай.

Партиин XXVII съездын, КПСС-эй ЦК-гай июниин (1986 он) Пленумэй табиһан эрилтэнүүдэй үндэһөөр түсэбтэ арбан хоёрдохи табан жэлдэ машина бүтээлгын продукциие шэнэлхэ талаар ехэ, тусхай зорилготой хүдэлмэри бэелүүлэгдэхэ ёһотой. Тэрэниие ун[...]жагайржа байнгүй, бэелүүлжэ эхилхэ хэрэгтэй. Ушарынь юуб гэхэдэ, энээнһээ арадай ажахын бусад һалбаринуудай техническэ дэбжэлтэ гол түлэб дулдыдаха бшуу.

Түлишын-элшэ хүсэнэй комплексые саашадань хүгжөөхэ зорилгонуудта, тусхайлбал, Гусиноозерскын ГРЭС-эй, Улаан-Үдэ хотодо 2-дохи ТЭЦ-эй барилгада, Түгнын нүүрһэнэй уурхайе ашаглалгада элидхэлшэ саашадаа дэлгэрэнгыгээр тогтожо хэлэбэ. Эдэ шэнэ хүсэнүүдые ашаглалгада оруулһанай, мүн хүдэлжэ байгаа предприятинуудта экономическа ба дулаанай элшэ хүсэ үйлэдбэрилгые, шулуун нүүрһэ малталгые ехэдхэһэнэй ашаар, 1985 онойхитой жэшэбэл, түсэбэй проект дотор электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилгэ — 1,6 дахин, дулаанай элшэ хүсэ — 48,2, нүүрһэ олзоборилгые 37,8 процентээр дээшэлүүлхые хараална.

Ойн ба модо болбосоруулгын промышленностиие саашадань хүгжөөхэ хэдэн шухала хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэхээр түсэблэгдэнхэй. Түсэбтэ арбан хоёрдохи табан жэлдэ энэ һалбарида продукци үйлэдбэрилгын гол үргалта модо ехээр отолһонһоо бэшэ, харин тэрэниие бүри үрэ ехэтэйгээр ашаглаһанһаа абахаар хараалагдана. Модоной хибэдэһээр плитануудые үйлэдбэрилгэ — 37, хюрөөдэмэл материалнуудые — 26,9, мебель бүтээлгэ 58,3 процент дээшэлүүлэгдэхэ ёһотой. Модо бэлэдхэлгэһээ, болбосоруулгаһаа гараһан үлэгдэлнүүд улам бүри үргэнөөр хэрэглэгдэхэ зэргэтэй.

Арадай хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилгэдэ түсэбэй проект соо онсо анхарал хандуулагдана. Түсэбтэ арбан хоёрдохи табан жэл ниитэ гүрэнэй энэ гол шухала зорилгые шиидхэлгэдэ тодорхойлхы үүргэ дүүргэхэ ёһотой. Соёлой-ажаһуудалай ба ажахын хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилгэ хоёрһоо үлүү дахинаар дээшэлүүлэгдэжэ, 1985 ондо 63,5 миллион түхэригэй болоһон һаа, 1990 ондо 135,6 миллион түхэригтэ хүрэхэ байна. Мебель бүтээлгэ — 58,3, хубсаһа угаадаг машинануудые — 24,7, нэхэмэл хубсаһа хунар болон эдлэл хэрэгсэлнүүдые гаргалга 1,5 дахин дээшэлүүлэгдэхэ юм. Тэдэнэй ассортиментыень үргэдхэхэһөө гадна, һайн шанартай, мүнөөнэй моодын эд бараа үйлэдбэрилэн гаргаха гээшэ түрүүшын ээлжээнэй шухала удха шанартай зорилго мүн. Үргэн хэрэглэлэй эд бараа эдлэл хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилэн гаргадаг бүхы хүнүүд энээниие хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхэ ёһотой.

Ойн ба модо болбосоруулгын промышленностиин, Ой модоной ажахын министерствын, барилгын материалнуудай промышленностиин ба бусад зарим һалбаринуудай предприятинууд нютагай түүхэй эдээр, хоёрдохиёо хэрэглэгдэдэг зүйлнүүдээр, үйлэдбэриин үлэгдэлнүүдээр үргэн хэрэглэмжын эд бараа гаргалгые дээшэлүүлхэ ехэ арга боломжонуудтай юм. Ниитын саадуудта баригдаха багахан хэмжээнэй гэрнүүдые, саадогородой түхеэрэлгэ зэмсэгүүдые, хүүгэдэй нааданхайнуудые, шэбэр болон шулуугаар хэгдэһэн зүйлнүүдые, барилгын хирпиисэ, избёосхо үйлэдбэрилгые үргэдхэхэ нэмэлтэ хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй. Шифер үйлэдбэрилгэһөө гараһан үлэгдэлнүүдые үргэнөөр хэрэглэжэ, элдэб хэмжээнэй шифер гаргахаар хараалагдана.

Нүхэдүүд, арадай хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилгэ хадаа түсэбтэ арбан хоёрдохи табан жэлдэ бэелүүлэгдэхэ үндэһэн шухала асуудалнуудай нэгэниинь мүн.

Промышленностьда эрдэм-техникын дэбжэлтые хурдадхалгын асуудалнуудта, продукциин шанар үндэһөөрнь һайжаруулгада, алмалта, арьбалалта хэлгэдэ элидхэлшэ саашадаа гол анхаралаа хандуулһан байгаа.

Үнгэрһэн түсэбтэ табан жэлдэ республика доторхи промышленностиие хүгжөөлгэдэ 543 миллион түхэригэй капитальна һомололго хэгдээ һэн. Тэрэнэй оройдоол 100 миллион шахуу түхэриг гэхэ гү, али 18,3 процентнь оньһон техникээр зэбсэгжүүлгэдэ гаргашалагдаһан байгаа. Энэ үе соо машина бүтээхэ болон металл болбосоруулха талаар промышленна үйлэдбэриин фонднуудай оройдоол 7,8 процентнь һэльбэн шэнэдхэгдээ.

Мүнөө үеын оньһон техникын үндэһэ һуури дээрэ үйлэдбэриие шэнэдхэлгэ, хүдэлжэ байдаг предприятинуудые һэльбэн шэнэлэлгэ хадаа үе сагай эрилтэ мүн. Табан жэлэй түсэбэй проект соо 1985 оной дүнгүүдһээ 2,3 дахин үлүү ехэ һомололгонууд эдэ зорилгонуудта хэгдэхээр хараалагдана. Энэнь оньһожоруулга болон автомадаар хангалгын хэрэгсэлнүүдые, промышленна рободуудые, манипуляторнуудые, бусад түрүү техникэ нэбтэрүүлгые нилээд үргэдхэхэ арга олгохо байна. Ороной машина бүтээлгын бусад заводуудые һэльбэн шэнэлэлгын үедэ гараһан түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдые ашаглаха шухала.

Бүхы оньһон техникэ гамтай һайнаар хэрэглэхэ, тэдэнэй һаатан зогсолгые эрид хорооха, машина, механизмуудые шадаал һаа олон халаанда хүдэлгэхэ гээшэ мүн лэ шухалын шухала удха шанартай зорилго болоно. Тэрэниие шиидхэхэ гээшэ онсо шухала удха шанартай бшуу. Энэ хадаа манай гол шухала нөөсэнүүдэй нэгэниинь болоно. Республикымнай промышленностьда машина, механизмууд оройдоол 1,2 халаанда хүдэлгэгдэнэ. Сэхыень хэлэхэдэ, диилэнхи олонхи станогууд, бусад түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүд нэгэ халаанда хүдэлгэгдэнэ гээшэ. Энэмнай тоншье хангалтагүй үйлэ хэрэг болоно. Эдэ бүгэдые үндэһөөрнь шэнэдхэн хубилгаха хэрэгтэй. Промышленна предприятинуудые, нэн түрүүн машина бүтээлгын предприятинуудые, хоёр гү, али гурбан халаанда хүдэлгэхые шиидэһэн ленинградайхидай жэшээе КПСС-эй ЦК һайшаагаа һэн. Энэмнай айхабтар орёошье һаа, тон шухала хэрэг болоно гэжэ КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленум дээрэ тэмдэглэгдэбэ. Ушар иимэһээ тэрэниие дары түргэөөр бэелүүлхэ хэрэгтэй. Коллектив бүхэндэ ленинградайхидай үүсхэлые гүнзэгыгөөр шэнжэлжэ, бүхы хүдэлмэришэдтэ, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдтэ ойлгуулха, ажалай эмхидхэлһээ эхилээд, түлбэри хүрэтэр, мүн хүүгэдэй эмхи зургаануудай, транспортын, заводой столовонуудай ба медицинскэ пунктнуудай хүдэлмэриин гуримые тодорхойлолго хүрэтэр бүхы асуудалнуудта хабаатай хэмжээ ябуулгануудые хараалха шухала. Юрэдөөл, хэдэн жэлэй хугасаа соо хоёр-гурбан халаанаар хүдэлжэ байдаг Улаан-Үдэ хотын предприятинууд энэ талаар жэшээ харуулха ёһотой.

Тоолон гаргаһанай ёһоор, республикын промышленна предприятинуудай үйлэдбэриин хүсэнүүдые ашаглалга 80—85 процентһээ дээшэ гаранагүй, харин хирпиисын заводуудай, барилгын индустриин бусад зарим предприятинуудай. проектээр хараалагдаһан хүсэнэй 60—65 процентнь хэрэглэгдэнэ. Сэхыень хэлэхэдэ, эдэмнай гол түлэб хэдэн жэлэй урда тээ ашаглалгада оруулагдаһан байна. Энээн тухай ехэ хөөрэлдөөнүүд болодог, гэбэшье ушар байдал яаха аргагүй удаанаар һайжаруулагдана. Гэхэтэй хамта энэ шалтагаанаар республика доторнай жэлдээ 240—260 миллион түхэригэй продукци багаар абтана.

Арбан хоёрдохи табан жэлэй түсэбэй проектые зохёон табилгын үедэ бии байгаа үйлэдбэриин хүсэнүүдые хэрэглэлгые нилээд һайжаруулһанай ашаар ургалтын эршэ дэлисэ түйлагдахаар хараалагдана.

Эрдэм-техникын хүгжэлтэ дэбжэлтын түйлалтануудые, шэнэ нээлтэнүүдые, ухаалан зохёолгонуудые үргэнөөр хэрэглэнгүй, үйлэдбэриие эршэдхэлгын, тэрэнэй ашаг үрые дээшэлүүлгын үргэн ехэ, орёо нарин бүхы асуудалнууд шиидхэгдэхэ, экономикые шанарай талаар үндэһөөрнь хубилгаха аргагүй байнабди.

Урдамнай табигдаһан зорилгонуудые шиидхэлгэдэ эрдэм ухаанай үүргые дээшэлүүлхэ, эрдэмэй шэнжэлгэнүүдэй, нээлтэнүүдэй ашаг үрые бүри үндэр дээдэ хэмжээндэ гаргаха, гол шухалань юуб гэхэдэ, үйлэдбэритэй эрдэм ухаанай холбоо барисаае бэхижүүлхэ талаар манайда ехэ арга боломжонууд бии. Республика доторнай эрдэм-шэнжэлэлгын хүдэлмэри бэелүүлдэг 20 гаран эмхи зургаан тоологдоно. 7 мянга гаран хүн, тэрэ тоодо 2 мянга гаран эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэд эндэ тоологдоно. Олохон предприятинуудта конструкторска, туршалгын подразделенинүүд, лабораторинууд бии. Зүгөөр, сэхыень хэлэхэдэ, бүхы научна эмхи зургаанууд, эрдэмтэд, конструкторнууд дүүрэн хүсөөрөө, үрэ түгэсөөр ажалланагүй, республикын арадай ажахые хүгжөөлгын гол шухала асуудалнуудые амжалтатай һайнаар шиидхэнэгүй гэжэ тэмдэглэлтэй. СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай Байгаали шэнжэлдэг эрдэмэй институт гол түлэб радиофизикын ба

(Эхин. Түгэсхэлынь 2-дохи, 3-дахи нюурнуудта).

ШАГНАЛ

Худалдаа наймаанай болон ниитын эдеэ хоолой талаар габьяатай байһанайнгаа түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар Улаан-Үдын хоёрдохи пищеторгын 78-дахи магазинай ахалагша наймаалагша Евдокия Пантелеймоновна **Богомазова,** «Росторгодежда» гэжэ Буряадай оптово предприятиин директорэй орлогшо Агрипина Семеновна **Горбатых.** Буряадай респотребсоюзай Советскэ райпогой «Культтовары» магазинай наймаалагша Бадма Дашиевна **Дашидондокова,** ниитын эдеэ хоолой Сэлэнгын трестын директор Лилия Павловна **Москвитина** **Буряадай АССР-эй худалдаа наймаанай габьяата хүдэлмэрилэгшэ** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй УКАЗ

НҮХЭР В. С. ТИМАШОВТО БУРЯАДАЙ АССР-эй СОЁЛОЙ ГАБЬЯАТА ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭ ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ, соёл культурые хүгжөөхэ талаар габьяатай байһанайнь түлөө КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретарь Валерий Семёнович **Тимашовто Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. БАДИЕВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь А. БЕРЕЩИНОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.

1986 оной июлиин 25.

МҮНӨӨДЭР—ХУДАЛДАА НАЙМААНАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ ҮДЭР

XII ТАБАН ЖЭЛ: хурдадхалгын замаар

ШАНАРЫЕНЬ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

«Ургы» гэжэ кафе Октябрьска райондо нээгдэһээр миил нэгэ жэл хахад боложо байна. Энээхэн сагай турша соо манай коллектив нилээд олон хүн зониие хангаа. Үглөөнэй 11 часһаа үдэшын 23 час хүрэтэр хүдэлдэгбди. Тиигэхэ зуураа, пятница, суббото, воскресени гурбандамнай үргэлжэ хурим түрэ, ямар нэгэн коллективэй хамтын найр зугаа, үдэшэнүүд үнгэргэгдэжэ байдаг.

Хурим түрэ ехэ зохидоор, эмхидхэл һайнтайгаар, хүхюу зугаа ехэтэйгээр үнгэргэгдэдэг болонхой. Манай кафедэ сугларжа һууха дуратайшуулай захилаар дуратай эдеэ хоол бэлдэжэ үгэхэ аргатай байдагбди. Ондоогоор хэлэбэл, түүхэй эдээр дүүрэн хангагдадаг гээшэбди.

Өөрынгөө ажал тухай хөөрэхэдэ иимэл даа. Халаан бүхэндэ табан тогоошон хүдэлдэг. Тэдэнэйнгээ хүсөөр манай кафедэ ябаһан хүнүүдые эдеэлүүлнэ гээшэбди. Би үйлэдбэриие даагшын уялгатай хүм. Жэлһээ жэлдэ социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаададаг заншалтайбди. Үнгэрһэн, арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүнгөөр үндэр амжалта түйлажа, бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ илагшын нэрэ зэргэдэ хүртөөбди.

Үйлэдбэриие зүбөөр ударидаха гээшэ онол шадабариин, оролдолгын хүсэн юм бээз. Арадай ажахын ямаршье һалбаридал адли, худалдаа наймаанда, илангаяа ниитын эдеэ хоол бэлдэдэг газарта хүн гээшэ —шиидхэхы хүсэн. Тэрэ наймаалагшашье, тогоошоншье, кассиршье, хүтэлбэрилэгшэшье байг — даалгагдаһан лэ хүдэлмэриеэ үндэр мэргэжэлтэйгээр, эдэбхи үүсхэлтэйгээр, һайн шанартайгаар, бүтээсэ ехэтэйгээр, совет худалдаа наймаанай дүримүүдые эбдэгшэдтэй эбсэшэгүйгөөр ажаллаха ёһотой. Иигэжэ хүдэлдэг байхыемнай түрэл партимнай уряална. Кадрнуудые һайжаруулан, тэдэниие зүбөөр таарулжа табиха ба хүмүүжүүлхэ гэжэ парти заана. Теэд кадрнууд тухай асуудал манай коллективтэ һайнаар шиидхэгдэнэгүй.

Тиигэбэшье мүнөөдэрэймнай гол асуудал, гол анхарал — эдеэ хоолой шанарые һайжаруулга мүн. Һаяхан РСФСР-эй Эдеэ хоолой министерствэһээ шалгалта хэгдээ һэн. Тиихэдээ тэдэнэр гол зорилготнай бэлэн эдеэ хоолой шанар һайжаруулга гэжэ тэмдэглээ бшуу. Энэ яахын аргагүй зүб. Олон зүйлэй аад, шанар муутай эдеэ бэлдэнхаар, үсөөншье һаа, амтатай эдеэ шанаһан дээрэ юм.

Совет хүн зоной урда 12-дохи табан жэлдэ ба 2000 он хүрэтэр угаа ехэ зорилго табигдаад байна. Түрэл Коммунис партиимнай ороной ажалшадта сэхэ хандаһан Хандалга соо ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгэ, продукциин шанар һайжаруулга — мүнөөдэрэй мүрысөөнэй гол зорилго гэжэ хэлэгдэнэ. Мүрысөөн продукциин шанар һайжаруулгын айхабтар хүсэтэй түлхисэ гэжэ бидэ үнинэй мэдэрэнхэйбди. Тиимэһээ арбан нэгэдэхи табан жэлэй хугасаа соо үргэлжэ мүрысөөнэй манлайда ябаһандаа, бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ илалта түйлажа шадагдаа гээшэ. Энэ эршээ бидэ бишыханшье һуладуулангүй, шэнэ амжалтанууд тээшэ тэгүүлхэ ёһотойбди. Сагай эрилтын ёһоор, бидэ ниитын эдеэ хоолой хүдэлмэрилэгшэд, хүн зониие һайн шанартай, амта шэмэ ехэтэй эдеэ хоолоор хангаха уялгатайбди. Тиигэхэ зуураа үйлэдбэриингөө даабариие заабол дүүргэдэг, үлүүлэн дүүргэдэг байхабди. Тиигэхэ эрхэ нүхэсэл, хүсэ шадал манда бии. Үйлэдбэриин байра байдалай талаар манда гомдол үгы. Хүдэлмэриимнай газар һаруул, уужам, хүдэлмэрилэгшэднай залуушье һаа, мэргэжэл һайнтай, шадабаритай басагад. Жэшээлхэдэ, Е. А. Толстихина, Л. И. Стремякова, Г. А. Левданская, А. Х. Сюсина гэгшэд тухай гансал магтаалай үгэнүүдые хэлэмээр юм. Эдэнэйл гарай хүсөөр амтатай эдеэн бэлдэгдэнэ гээшэл даа.

Бүхы хүнүүд — зариман хаа-яахан, нүгөөдүүлынь үргэлжэ шахуу ниитын эдеэ хоолой газарнуудта хоол баридаг гээшэбди. Теэд бэлэн эдеэ эдижэ һуухадаа, тэрэнэй бэлэн боложо столдо табигдатараа хэды олон хүнэй гараар гараһан тухай хэн нэгэн бодомжолдог ха гү? Тиимэһээ гүрэнэй худалдаа наймаанда ба эд хэрэглэгшэдэй кооперацида хэдэн мянган шахуу тогоошон хүдэлнэ гэжэ мэдээсэе.

Теэд мүнөөдэрэй тогоошоной ажалые 20 жэлэй саада тээ хүдэлжэ байһан тогоошонтой жэшэхээр бэшэ болонхой. Мүнөөдэрэй тогоошоной ажалай технологи эрид хубилаа, элдэб түхэлэй машина, автомадуудаар хангагдана. Хүдэлмэришэдэй столоводо оробол, энэ хубилалтые эрхэ бэшэ ойлгохот. Тиимэһээ тогоошоной хүдэлмэри үндэр бүтээсэтэйшье болоо.

Түгэсхэлдөө юу хэлэхэ һанаатайбиб гэхэдэ, кафедэ хүн зониие олоор уриха хүсэлтэйб. Кафемнай 250 һууритай. Досоонь баар хүдэлдэг. Тэндэнь үргэлжэ шоколадтай морожено байдаг.

Л. ОЧИРОВА,
«Ургы» гэжэ кафегэй үйлэдбэриие даагша.

Буряадай АССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй дүрбэдэхи

АРАДАЙ АЖАХЫЕ ҮРЭ ТҮГЭСӨӨР ХҮГЖӨ...

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта).

химиин асуудалнуудые шэнжэлнэ. Эдэ бүгэдэ шухала удха шанартай юм ааб даа. Гэбэшье тэдэнэй бүхы шэнжэлгэнүүд, туршалганууд республикын индустриие хүгжөөлгын түхэл шэнжэтэй, хараа зорилгонуудтай, промышленна үйлэдбэриин гол шухала асуудалнуудтай таараладан зохилдуулагданагүй. Манай республикын томо ехэ дээдэ һургуули болохо Зүүн Сибириин технологическа институт Буряад ороной экономикые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ арга олгодог гол шухала зорилгонуудые шиидхэлгэдэ горитой хубитаяа оруулаадүй байһаар. Бусад научна болон һуралсалай эмхи зургаануудай ажал ябуулгада ехэ дутуу дунданууд ушарна.

Бүхы һалбаринуудта экономическа хүдэлмэриие эрид һайжаруулха, тэрэниие мүноо үеын эрилтэнүүдэй үндэһөөр шэнэдхэн хубилгаха, предприяти бүхэндэ, министерствэнүүд болон албан зургаануудта экономикын эрдэмэй үүргые арьбадхаха, мүн ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгэ, продукциин өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулга, үйлэдбэриин ашаг үрэ, мүнгэн һан, ашаг олзын үүргые дээшэлүүлгэ, ажахын тоосоое нэбтэрүүлгэ, үйлэдбэриин ашаяа харюулалга ба мүнгэ зөөреэр өөһэдыгөө хангалга гэхэ мэтэ асуудалнуудта тэдэнэй анхаралые хандуулха гэшэ тон шухала удха шанартай юм. Манай түсэбүүдэй гол ба шухала хубинь, тэдэниие бэелүүлгын хэлбэришэгүй эрхэ нүхэсэлнүүдэй нэгэниинь болохо гүрэнэй бюджедэй үмэнэ абаһан уялгануудаа бүхы предприятинууд болон нэгэдэлнүүд заабол дүүргэхэ уялгатай.

Түсэбтэ арбан хоёрдохи табан жэлдэ экономикын түрүү секторто — промышленностьдо шиидхэгдэхэ ёһотой гол зорилгонууд иимэ байна.

ТРАНСПОРТ БА ХЭЛХЕЭ ХОЛБООН

Нүхэд депутадууд! Арадай ажахые хүгжөөлгын эршэ дэлисые хурдадхалга транспорт болон хэлхеэ холбооной хэрэгсэлнүүдэй хүдэлмэриие таһалгаряагүйгөөр, тогтууритай һайнаар ябуулха үндэр ехэ эрилтэнүүдые табина.

Бүхы зүйлэй транспортаар ашаа зөөлгые 9 процентээр дээшэлүүлхые арбан хоёрдохи табан жэлэй түсэбэй проект соо хараалагдана.

Республикын арадай ажахые, хүн зониие түмэр замай транспортаар хангалгые һайжаруулхын, түмэр харгыгаар ябалгые бүри гүримшүүлэн һайжаруулхын тула Улаан-Үдын түмэр замай узелые, Улаан-Үдэ—Наушки гэһэн замда харгын ажахые шэнэдхэн һэльбэхээр, поезднуудые һайнаар хэрэглэхэ, ашаа тээлгэдэ, буулгалгада табигдаһан вагонуудай һаатан зогсолгые хорооха хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхээр түсэблэгдэнэ.

Энэ түсэбтэ табан жэлэй һүүл болотор БАМ-ай Буряадай участогта түмэр замай линиие ашаглалгада тушаахадаа, бүхы гэр байрануудые, түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдые бариха хүдэлмэриие бэелүүлхээр хараалагдана.

Автомобильна транспортаар ашаа зөөлгые гүримшүүлэн һайжаруулха гэшэ тон шухала удха шанартай хэрэг мүн. Ашаа зөөлгэдэ тоолон тодорхойлолгын техникын мүнөөнэй хэрэгсэлнүүд, хүнүүдые зөөлгын шанарые хинаха, маршрутна автобусуудай хүдэлөөе шалгаха комплексно түхеэрэлгэнүүдые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ хэмжээнүүд абтаха ёһотой.

Зарим автономито республиканууудта, областьнуудта, тэрэ тоодо манай республикада автотранспортаар ашаа зөөлгые нэгэ газарһаа хүтэлбэрилгые үргэдхэхэ гэһэн зорилго РСФСР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ табигдаһан байгаа. Энээнэй тула ниитын хэрэглэмжын автомобильна транспортые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ хэмжээнүүд абтаха ёһотой. Сэхыень хэлэхэдэ, автомобильна транспортаар ашаа зөөлгэ юундэшьеб жэлһээ жэлдэ хороогдожо, Россин Федераци дотор 26 процент, харин манай республика соо 10 процентдэ үүрэхэгүй шахуу болотороо хороогдошоһон байгаа. Иимэ хангалтагүй байдалые заһаруулан һайжаруулхын тула КПСС-эй ЦК, Совет правительство шухала хэмжээнүүдые абаба. Энээнтэй дашарамдуулан, ямаршье ашаг олзогүй олон тоото жэжэ автомобильна ажахынуудые усадхаһанай ашаар автотранспортна предприятинуудые бэхижүүлхэ зорилго бэелүүлэгдэжэ байна. Ороной түрүү автомобильна ажахынуудай дүй дуршэлөөр ашаанай транспортые хэрэглэлгын, тэрэнэй хүдэлмэриие сэгнэлгын, ашаа зөөлгые бэлэдхэлдэ абалгын шэнэ түрүү түхэл шэнжэнүүдые нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ шухала.

Автомобильна харгын ажахые саашадань хүгжөөхэ, автомобильна шэнэ харгынуудые бариха, хуушан харгы замуудые һэльбэн шэнэлхэ хэмжээнүүд түсэбэй проект соо тодорхойлогдонхой.

Түсэбэй проект соо хэлхеэ холбооной хэрэгсэлнүүдые хүгжөөлгэдэ, хүн зониие, колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин участогуудые, БАМ-ай Буряадай участогай һуурин тосхонуудые телефоной хэлхеэ холбоогоор хангалгада онсо анхарал хандуулагдана. Тиихэдээ шэнэ АТС-үүдые бариха, мүнөөнэй техникэ болон түхеэрэлгэнүүдые хурдан түргэнөөр нэбтэрүүлхэ шухала. Хэлхеэ холбооной предприятинуудай материальна бааза бэхижүүлэгдэхэ байна. Түсэбтэ табан жэлэй һүүл болотор республикымнай бүхы нютагуудта ажаһуугшад телевидениин бүхэсоюзна хоёр программые хараха аргатай болохо юм.

КАПИТАЛЬНА БАРИЛГА

Тус һалбариин хүгжэлтые эрид һайжаруулхын тула КПСС-эй ЦК-гай июниин (1986 он) Пленум дээрэ тэмдэглэһэнэй ёһоор, нилээд оролдолго гаргаха ёһотой байнабди. Юундэб гэхэдэ, арбан хоёрдохи табан жэлэй туршада барилгын хүдэлмэриин программа горитойгоор ехэ болохо байна ха юм. Табан жэлэй туршада капитальна барилгада һомологдоһон мүнгэнэй хэмжээн бүхы дээрээ 3 миллиард 960 миллион түхэригтэ хүрэгдэхөөр хараалагдана. Тиигэжэ барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин хэмжээн 45 процент хүрэтэр дээшэлхэ байна. Энэ һалбарида һомологдоһон мүнгэнэй эхэнхи хубинь Эдеэ хоолой, элшэ хүсэнэй программа бэелүүлхэ, байрын гэрнүүдые барилгые үргэдхэхэ, предприятинуудые техническэ талаарнь зэбсэгжүүлхэ, һэльбэн шэнэдхэхэ хэрэгтэ зорюулагдаха юм. БАМ-ай Буряадай участогта ехэ хэмжээнэй барилга хэгдэхэ ёһотой.

Капитальна барилгада һомологдоһон мүнгэ зөөриие ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ тухай партиин табиһан эрилтэнүүдые бэелүүлхэ зорилготойгоор баригдажа эхилһэн зарим объектнүүдэй барилгые зогсоожо, бүхы арга боломжонуудаа заатагүй баригдаха объектнүүдтэ шэглүүлхэ ёһотой болоноbди. Өөрынгөө арга боломжонуудые, эрхэ байдалые сэгнэнгүйгөөр шэнэ барилга эхилхэ ябадалда хаалта табиха хэрэгтэй.

Түсэбэй проект дотор барилгын организацинуудай үйлэдбэриин баазые саашадань хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ асуудалнууд табигдаба гээшэ.

Ажахын аргаар барилгые үргэдхэхэ хэрэг тон шухала, хойшолуулашагүй хэрэг болоно. Россин Федераци дотор энэ аргаар хэгдэдэг барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин хэмжээе табан жэлэй туршада 20—30 процент дээшэлүүлэгдэхээр хараалагдана. Манай республикада барилгын хэмжээн энэ тооһоо нэгэшье бага байха аргагүй.

Барилгын материалнуудай промышленностиин баазые бэхижүүлгэ шиидхэгдээгүй асуудалнуудай нэгэн болоно. Хирпиисэ, ханын материал, түмэр-бетон хэрэгсэлнүүд болон бусад үйлэдбэрилэн гаргагдадаг продукциин хэмжээн ба шанар муу байһаар. «Бурятстройматериалы» нэгэдэлэй предприятинуудта энэ продукци үйлэдбэрилгэ дээшэлүүлэгдэхээр хараалагданхай. Ханын материалнууд, шабарта ба силикатна хирпиисэ үйлэдбэрилгэ 31—46 процент дээшэлүүлхээр, бетон-керамическа блогуудые—1,8 дахин ехээр үйлэдбэрилхөөр хараалнабди. Хирпиисэ хэдэг заводуудые үргэдхэхэ, һэльбэн шэнэдхэхэ хэрэгтэ Улаан-Үдын барилгын ба промышленна предприятинууд бултадаа хэбаадаха ёһотой.

Гэхэтэй хамта, нютагай барилгын материалнуудые олохо, хэрэглэхэ талаар нөөсэнүүдые бэдэрхэ уялгатайбди. Предприятинууд, колхоз, совхозуудта районой түбүүдтэ, эд хэрэглэгшэдэй кооперацида зунай үедэ хүдэлдэг хирпиисын заводуудай хүсые улам ехэдхэхэ шухала болоно.

Проектнэ хэрэгые һайжаруулха тухай хэлэхэ ёһотойбди. Эндэ дутагдалнууд үшөөл олон байһаар. Проект зохёохо хэрэгтэ хайша хэрэгээр хандаха ябадалые эсэслэн болюулха эрилтэ манай парти табина.

Архитектурна хүдэлмэриин хэм хэмжээе дээшэлүүлхэ хэрэгтэй.

Барилгын эршэ хурдадхаха, шанарыень һайжаруулха хэрэг кадрнуудай мэргэжэл шадабариие дээшэлүүлэнгүй шиидхэжэ болохогүй байна. Энэ асуудал шиидхэхэ зорилготойгоор мэргэжэл олгодог училищинуудай, барилгын базова предприятинуудай материально-техническэ баазые һайжаруулха талаар һүүлэй үедэ зохихо хэмжээнүүд абтаа. Нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомуүд, тус тус министерствэнүүд болон албан зургаанууд эдэ хараалһан түсэбүүдээ дүүргэхын тула оролдохо ёһотой.

АГРОПРОМЫШЛЕННА КОМПЛЕКСЫН ХҮГЖЭЛТЭ

Нүхэд депутадууд! Арбан хоёрдохи табан жэл республикын агропромышленна комплексые хүгжөөхэ, Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ хэрэгтэ шухала шата болохо ёһотой. Хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилхэ талаар нилээд ехэ даабари үгтэнхэй.

БАМ-ай Буряадай участогта овощ ургуулха ехэ комбинат, шубуунай фабрика бодхоогдожо, шэнэ совхоз бии болгогдохоор хараалагдана.

Колхоз, совхозуудай материально-техническэ баазые бэхижүүлхэ, эдеэ хоолой болон болбосоруулгын промышленностиин предприятинуудые түргэнөөр хүгжөөхэ зорилго табигдана. Агропромышленна комплексые хүгжөөхэ хэрэгтэ 878 миллион түхэриг һомологдобо гэхэ гү, али энэнь үнгэрэгшэ табан жэлэйхидэ орходоо 120 миллион түхэригөөр ехэ гээшэ. Энэ зорилгые бэелүүлхэ замууд КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй байгша оной эхеэр абаһан тогтоол дотор тодоор заагданхай. Газар ажалай продукци үйлэдбэрилгые хурдадхахын тула газарай үрэжэл һайжаруулха, зональна системэ нэбтэрүүлхэ, ургаса ехэтэй сортнуудые хэрэглэхэ, хүдөө ажахын эрхим технологи һайнаар хэрэглэдэг болохо хэрэгтэй.

Газарай үрэжэл һайжаруулхын тула уһалуури эмхидхэхэ, органическа болон минеральна үтэгжүүлгэ һайнаар хэрэглэдэг болохо шухала гэжэ нүхэр В. Б. Сагановай элидхэл дотор саашадаа хэлэгдэнэ. Табан жэлэй туршада 20 мянган гектар нэмэжэ уһалагдахаар, 13 мянган гектар газар хатаагдахаар хараалагдажа, мүнөө 30 мянган гектар талмай уһалдаг түхеэрэлгэнүүд һэльбэн шэнэлэгдэхэ юм. Тиимэһээ һайжаруулагдаһан газарай бүхы талмай 244,3 мянган гектар болохо байна. Тиихэдэ жэл бүри 2,2—2,5 миллион тонно наг шэбхэ полинууд ба нуга сабшалан дээрэ гаргагдаха болоно.

Байгша табан жэлдэ республикынгаа хүн зониие өөрынгөө үйлэдбэрилһэн овощоор, хартаабхаар гүйсэд хангаха ёһотойбди. Эдэнэй ургасыень дээшэлүүлхэ хэрэгтэй. Ойрын сагта Гусиноозерско ГРЭС-тэ, Холбоолжоной нүүрһэнэй уурхайда, колхоз, совхозуудта 13 гектар талмай эзэлхэ теплицэ баригдаха, 2-дохи ТЭЦ-эй дэргэдэ 6 гектар талмайтай тепличнэ комбинат бии болгогдохо. Тиихэдэ 61 гектар талмай эзэлдэг бусад теплицэнүүд һэльбэн шэнэдхэхэ ёһотой.

Овощ болон хартаабха хадагалалгые эрид һайжаруулха хэмжээнүүд хараалагдаа. Табан жэлэй туршада 24 мянган тонно хартаабха хадагалха байранууд баригдаха ёһотой. Тиихэдэ 5,4 мянган тонно жэмэс хадагалха байра баригдаха. Эдэ барилганууд хартаабха хадагалха асуудал гүйсэд шиидхэнэгүй. Тиимэһээ томо предприятинууд хартаабха хадагалха байрануудтай болохо ёһотой.

Мал ажал онсо анхаралдамнай байдаг гээшэ. Арбан хоёрдохи табан жэлэй туршада мал ажалай продукци хэрэглэлгые Эдеэ хоолой программаар хараалһан хэмжээндэ хүргэхэ зорилго туйлагдаха байна. Тиимэһээ 5 жэл соо мяха үйлэдбэрилгые 30, һү—22, үндэгэ 40 процентээр дээшэлүүлэгдэхэ ёһотой. Мал ажалай хүгжэлтэдэ бии болоһон олон жэлэй дутагдалнуудые хараада абабал, энэмнай нилээд орёо зорилго болоно. Гэбэшье энэ асуудал шиидхэгдэхэ ёһотой. Юундэб гэхэдэ, хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд манайда үшөөл бии ха юм. Тодорхойлон хэлэбэл, мал адуу үсхэбэрилгэ һайжаруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ, малай гарзалалгые, һубайралгые эрид хорооха, селекционно-үүлтэрэй хүдэлмэри һайжаруулха хэрэгтэй.

Мал ажалай хүгжэлтын гол нүхэсэл — бүдүүн ба шэмэтэ тэжээлэй бааза байгуулха асуудал дээрэ нүхэр Саганов дэлгэрэнгыгээр тогтобо. 1990 ондо бүдүүн ба шэмэтэ тэжээл 740 мянган тонно тэжээлэй единицэдэ хүргэгдэхэ ёһотой. Энэнь 1985 онойхиһоо 35 процентээр ехэ гээшэ. Нэгэ үнеэндэ 3035 центнер тэжээлэй единицэ, хонин бүридэ 3,8—4 центнер тэжээлэй единицэ хүртөөхэ зорилго табигдана. Хуушан ёһоороо тэжээл бэлдэхэ ябадал мүнөө урагшагүйдэхэ болоно. Үбһэ һалхитуулан хатааха, складууд соо хадагалха, холимол силос, ороһоной сенаж дараха, витаминтай ногооной гурил бэлдэхэ гэхэ мэтэ онол аргануудые хэрэглэхэ шухала.

Тиихэдэ рапс, донник, тэжээлэй корнеплодууд болон ороолһото-бобово ургамалнуудые ехээр тарибал, белок болон углеводуудаар баян тэжээлтэй болохо бологдоно.

Тэжээл тухай асуудал шиидхэхэдээ, малай тэжээлдэ орооһо хэрэглэлгые бага болгохо зорилго табигдана.

Бэлшээриин газар манай бүхы газарай хахадые эзэлдэг юм. Тиимэһээ тэрээнһээ ехэ тэжээл абаха шухала. Бэлшээриин газар дээрэ ногоо тариха, хүрьһыень һайжаруулха, уһалха, үтэгжүүлгэ гаргаха гэхэ мэтэ хүдэлмэри ябуулагдаха ёһотой.

Эдэ үдэрнүүдтэ үбһэ хуряалга түлэг дундаа ябажа байна. Байгша ондо үбһэ хэзээ хэзээнэйхиһээ ехээр нөөсэлхэ арга боломжо бии. Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ республикын бүхы хүн зониие хабаадуулха, нарата үдэр бүхэниие һамбаашалан эршэ ехэтэйгээр хүдэлхэ зорилго мүнөө табигдаад байна гээшэ.

Тэжээлэй бааза бэхижүүлхэ асуудал шиидхэхэ зуураа орооһо таряанда анхаралаа нэгэшье һуларуулха ёһогүй. Түсэбэй проект соо хараалагдаһанай ёһоор 1990 ондо 575 мянган тонно орооһон хуряажа абтаха бологдоно. Энэ түсэб дүүргэхын тула бүхы хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй.

Арбан хоёрдохи табан жэлдэ агропромышленна комплексын һалбаринуудта һайшаалтай хубилалтанууд болохоор хүлеэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, табан жэлэй туршада Наушкын мяханай комбинат, Улаан-Үдын мяханай комбинадай холодильна ажахы һэльбэн шэнэлэгдэхэ, Баунтын, Хурамхаанай, Яруунын районуудта мал үүсэлхэ пунктнууд хүдэлдэг болохо. Тиихэдэ Гусиноозерскдо, Нарһатада һүнэй заводууд баригдаха. Эдеэ хоолой олон предприятинууд техническэ талаараа зэбсэгжүүлэгдэхэ байна.

Тэжээл үйлэдбэрилгэ, хэмэл һү үйлэдбэрилгын хэмжээн дээшэлхэ. Колхозууд болон совхозуудые техническэ ба материальна талаар хангалга һайжарха юм.

Эдэ бүхы хэмжээнүүд хүдөө ажахын продукци һайнаар буйлуулха, гээгдэлдэ оруулхагүй, эдеэ хоолоор хүн зониие һайнаар хангаха хэрэгтэ зорюулагданхай гэжэ онсолхо хэрэгтэй.

Мяха ба һү ехээр үгэдэг мал үсхэбэрилхэ, хонидой үүлтэрые һайжаруулха, хубиин ажахынуудые хүгжөөхэ тухай элидхэлшэ саашадань тодорхойгоор хөөрэжэ үгөө.

ХҮН ЗОНОЙ МАТЕРИАЛЬНА ҺУУДАЛ БАЙДАЛЫЕ ҺАЙЖАРУУЛГА БА СОЦИАЛЬНА ХҮГЖЭЛТЭ

Үйлэдбэриин хэм хэмжээе, тэрэнэй ашаг үрые дээшэлүүлхэ тухай партиин абаһан хараа шугам арад зоной һуудал байдалые һайжаруулан, совет хүнүүдэй соёл болбосорол болон эрдэм һургуулиин талаар эрилтэнүүдые хангаха, эд бараа элбэг дэлбэг болгохо, бэеын элүүрые бэхижүүлхэ арга олгохо байна.

Арбан хоёрдохи табан жэлдэ социальна хүгжэлтын асуудалда онсо анхарал хандуулагдана. Энэнь манай республикын түсэбэй проект дотор элеэр харагдана. Табан жэлэй туршада хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай һара бүриин салин хүлһэн 14 процентээр дээшэлжэ, 244 түхэригтэ хүрэхэ байна. Колхознигуудай ажалай түлбэри дээшэлхэ, тиихэдэ хубиин хамһабариин ажахые хараада абабал, тэдэнэй олзо доход хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай олзо доходһоо бага бэшэ байха. Материальна үйлэрбэриин һалбаринуудта ажаллагшадай тогтоогдомол салин хүлһые дунда зэргээр 25—30 процентээр дээшэлүүлхэ гээшэ гүрэн түрын удха шанартай хэрэг мүн.

Арадай гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһэн байгша табан жэлдэ горитойгоор нэмээгдэд, удаань соёл-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай дээдэ һургуулинууд ба техникумүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһэн удаа дараалан нэмэхэ юм.

Ниитын хэрэглэмжын фондһоо үгтэдэг түлбэринүүдэй хэмжээн дээшэлхэ байна. Колхознигуудай пенси ехэ болгогдохо. Ажалай ба дайнай ветерануудта, ажалладаг эхэнүүдтэ, үбшэн үхибүүнэй хойноһоо харууһалдаг хүнүүдтэ хүнгэлэлтэнүүд тогтоогдонхой. Үхибүүдэй түрэлгэһөө урид ба түрэһэнэй удаа эхэнүүдтэ олгогдодог амаралта 1,5 жэл болотор һунаагданхай.

Арад зоной бодото олзо доходой ургалта арадай ажахын бүхы һалбаринуудта ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгэтэй нягта холбоотой асуудал мүн. Республика доторнай табан жэл соо ажалай бүтээсэ промышленностьдо 32 процент, хүдөө ажахыда 27,3 процент, барилгада 19,5 процент дээшэлхээр хараалагдаба.

Хамтын зөөри алмаха, арьбадхаха тон шухала болонхой. Ушар тиимэһээ ажал хэнгүй олзо олохо, гүрэнэй, арадай «хүзүүн» дээрэ ажаһууха ябадалтай эрид шангаар тэмсэхэ хэрэгтэй.

Промышленна эд бараа болон эдеэ хоол үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ талаар хэмжээнүүд абтана. КПСС-эй обком болон республикын Министрнүүдэй Совет һаяхан арадай хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилэн гаргаха тухай тусхай тогтоол баталан абаһан байна.

Буряадай АССР-эй Түсэблэлгын-бюджетнэ комиссиин түрүүлэгшэ депутат Л. В. Потаповай нэмэлтэ элидхэлһээ

Хүндэтэ депутадууд! Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Түсэблэлгын-бюджетнэ болон сагүргэлжын бусад комиссинууд Верховно Соведэй Президиумэй даалгабаряар Министрнүүдэй Соведэй дурадхаһан Буряадай АССР-эй 1986—1990 онуудай Экономическа болон социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэбые бүхы талаһаань хаража үзөөд, байгша оной түсэбтэ даабаринуудай дүүргэлтын ябасые хаража үзэбэ. Тэрэшэлэн 1986 оной болон арбан хоёрдохи табан жэлэй түсэбые зүбшэн хэлсэхэ үедэ депутадуудай, мүн сагүргэлжын комиссинуудай оруулһан дурадхалнуудые согсолбо.

КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүд арбан хоёрдохи табан жэлэй түсэб, мүн байгша оной түсэбые ба даабаринуудые дүүргэлгэдэ ехэ нүлөө үзүүлээ.

Тиихэдэ ороной социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхаха тухай партиин холын хараа түсэбэй бэелүүлгын түрүүшын дүнгүүдые гаргаһан КПСС-эй ЦК-гай июниин (1986 он) Пленум байгша оной түсэбтэ даабаринуудые дүүргэхэ хэрэгтэ шэнэ эдэбхи үүсхэл дэбжээгээ.

КПСС-эй обкомой бюрогоор һайшаагдаһан 1986—1990 онуудай Гүрэнэй түсэб республикын социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхаха, үйлэдбэридэ эрдэм-техникын туйлалтануудые нэбтэрүүлхэ, ашаг үрыень дээшэлүүлхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, баялигуудаа гамтайгаар гаргашалха зорилго бүхы ажалшадай урда табина гээшэ. Эгээл эдэ эрилтэнүүдые хүтэлбэри болгон, республикын Верховно Соведэй сагүргэлжын комиссинууд 1986—1990 онуудай Экономическа болон социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэбые хаража үзэһэн байна.

Республикымнай ажалшад байгша оной түрүүшын хахад жэлдэ арадай ажахые хүгжөөхэ талаар нилээд амжалта туйлаа.

Продукци худалдаха талаар түсэбөө промышленна предприятинууд 101,6 процент дүүргэбэ. Түсэбһөө гадуур олон миллион түхэригэй продукци худалдагдаа. Продукци үйлэдбэрилгын хэмжээн үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал, 7,9 процентээр ургаа. Республикын промышленность ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө 102,1 процент дүүргэжэ, үйлэдбэрилһэн продукциин ургалтын 87 процентнь ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй ашаар туйлагдаа.

Гэхэтэй хамта түсэбтэ даабаринуудаа дүүргэжэ шадаагүй нэгэдэлнүүд ба предприятинууд бии. Промышленна 25 предприяти продукци худалдаха түсэбөө, тиихэдэ 42 предприяти ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө дүүргэбэгүй.

Мяха, һү, үндэгэ үйлэдбэрилхэ талаар үнгэрэгшэ жэлэйхитэй сасуулбал, ургалта туйлагдаа. Бүхы колхоз болон совхозуудта хартаабха, ороогото ургамалнууд эмхитэйгээр тарингдаһан байна.

Социальна хүгжэлтын ба ажалшадай һуудал байдал һайжаруулгын хэмжээн дээшэлээ. Гүрэнэй ба эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэд эд бараа худалдаха түсэбөө 101,6 процент дүүргэбэ. Тэрэшэлэн хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын предприятинууд түсэбөө мүн лэ үлүүлээ.

Байрын гэрнүүдые ашаглалгада оруулга үнгэрэгшэ жэлтэй сасуулбал, 51 процентээр дээшэлээ. Олон һургуули, ясли-садууд болон социально-соёлой объектнүүд ашаглагдаа.

Гэхэтэй хамта барилгада горитой хубилалтанууд болоо гэжэ хэлэхын аргагүй. Барилга хэхэ түсэб бүхы дээрээ дүүргэгдэбэгүй. Худалдаа наймаанай болон ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын хүдэлмэридэ дутагдалнууд үшөөл олон.

Зарим предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд байгаали хамгаалха асуудалда анхаралаа багаар хандуулна. Байгаали хамгаалха объектнүүдые бариха түсэб дүүргэгдэнэгүй. Энэ хэрэгтэ үнгэрэгшэ табан жэлдэ һомологдоһон мүнгэн зөөриин 85 процентнь ашаглагдаа.

Олон министерствэнүүд, албан зургаанууд, предприятинууд, депутадуудай болон сагүргэлжын комиссинуудай дурадхалнууд ба ажаглалтануудые дүүргэхын түлөө оролдодог болоо. Гэбэшье агропромышленна комплексын предприятинуудта, колхоз, совхозуудай хүдөө ажахын техникэ заһабарилгын шанарые һайжаруулха тухай асуудал муугаар шиидхэгдэнэ.

Республикын ой модоной ажахын министерство ойн модые гал түймэрһөө хамгаалха, модоной нөөсые зүбөөр хэрэглэхэ талаар горитой хэмжээнүүдые абанагүй.

Депутадуудта һунгагшадай үгэдэг захянуудые дүүргэлтын хойноһоо хиналта шангадхаха хэрэгтэй. Госагропромой, «Бурятавторемонт», «Байкалрыбпром», «Забайкаллес» нэгэдэлнүүдэй предприятинууд һунгагшадай захянуудые дүүргэхэ сагболзорые өөрынгөө дураар хойшолуулдаг байна. Жэшээлхэдэ, Яруунын районой Гүүндэ тосхондо соёлой-спортивна комплекс барилгын болзор олон удаа хойшолуулагдаад, дахинаа 1987 он болотор хойшолуулагдаба.

Иволгын районой Оронгын дунда һургуулиин байшан 1983 онһоо хойшо баригдана.

Депутадуудай олон бүлэгүүд ажал ябуулгаяа эдэбхижүүлхэ, һайжаруулха ёһотой. Тэдэ бүлэгүүд олон шухала асуудалнуудые шиидхэхэ аргатай байна бшуу.

Республикын 1986—1990 онуудай Экономическа болон социальна хүгжэлтын түсэбүүд КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдтэ үндэһэлэн зохеон табигдаһан байна.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Түсэблэлгын-бюджетнэ болон сагүргэлжын бусад комиссинуудай дурадхалаар Буряадай АССР-эй 1986—1990 онуудай Экономическа болон социальна хүгжэлтын Гүрэнэй түсэбые баталаад, энэ асуудалаар хуули батлан абахые дурадхаха байнаб гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Сагановай элидхэл дотор арбан хоёрдохи табан жэлэй түсэбтэ даабаринууд тодорхойгоор үгтэбэ гээшэ. Зүгөөр Верховно Соведэй сагүргэлжын комиссинууд гүрэнэй түсэб дүүргэлтэ тушаа өөрынгөө горитой дурадхалнуудые оруулһан байна. Ниитын үйлэдбэриин хүгжэлтые хурдадхаха эршые шангадхаха асуудалда сагүргэлжын комиссинууд ехэ анхарал хандуулаа. Зарим предприятинууд, министерствэнүүд үйлэдбэриин ургалтые түсэблэхэдөө тон бага тоо, баримтануудые хараалаа. Жэшээлхэдэ, түлишын промышленностиин министерство үйлэдбэриин табан жэлэй туршада ургалтые 10,7 процентдэ хүргэхэ гэжэ түсэблэһэн байна. Энэнь яажашье таарахагүй ябадал болоно.

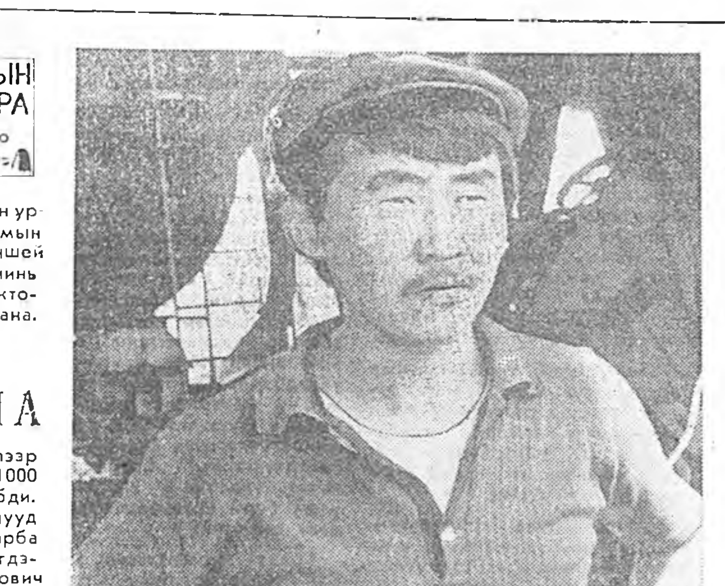
Хилээмэ баридаг ба макароной зүйлнүүдые гаргадаг управлени үйлэдбэриингөө хэмжээе 8,2 процентээр дээшэлүүлхэ гэжэ хараалаа. Тиихэдэ макароной зүйлнүүдэй оройдоо 5 процентнь, кондитерскэ зүйлнүүдэй 20 процентнь тусгаар саарһан соо ябталагдадаг байна.

Нүхэр Л. В. Потапов арадай ажахыда дайралдадаг бусадшье олон дутагдалнууд дээрэ тогтобо.

Республикын ажалшад социалис мүрысөө арбан хоёрдохи табан жэлдэ дэлгэрүүлхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай Хандалгада харюу болгон, арадай ажахынгаа бүхы һалбаринуудые саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ шэнэ амжалтануудые туйлаха бээ гэжэ найдажа байһанаа тэрэ элирхэйлбэ.

ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЫН ГАБШАГАЙ ҺАРА

Загаһата тосхоной зүүн урда оршодог һаалиин фермын дэргэдэхи үргэн ута траншей соо буулгагдаһан ногоониинь «К-700» түхэлэй томо тракторaар нягтаруулан дарагдана.

СЕНАЖ ДАРАГДАНА

— Сенаж даража эхилһээр табадахи үдэрнай ябана. 1000 тонно сенаж дараад байнабди. Түрүүшээр автомашинанууд үсоодоод байгаа. Мүнөө арба гаран автомобиль хүдэлгэгдэнэ,— гэжэ Гарма Сандакович Доржиев хэлэнэ.

Загаһата һууринда витаминтай ногооной гурил гаргадаг АВМ-0,65 түхэлэй агрегат энэ һарын эхинһээ хүдэлгэгдэжэ эхилээ һэн. Тэрэниие үнинэй, дуршэл ехэтэй механизатор Григорий Бадлаев хүтэлбэрилнэ. 100 тонно шэмэ шанартай тэжээл гаргажа амбаарлагдаа. Түсэбынь — 300 тонно.

Эндэ механизатор Владимир Куриганов, АВМ-эй машинист Зориг Дамдинов, гранул гаргадаг машинын операторнууд Даша Пинтаев, Иван Пичеев гэгшэд хоёр халаанда хүдэлнэ.

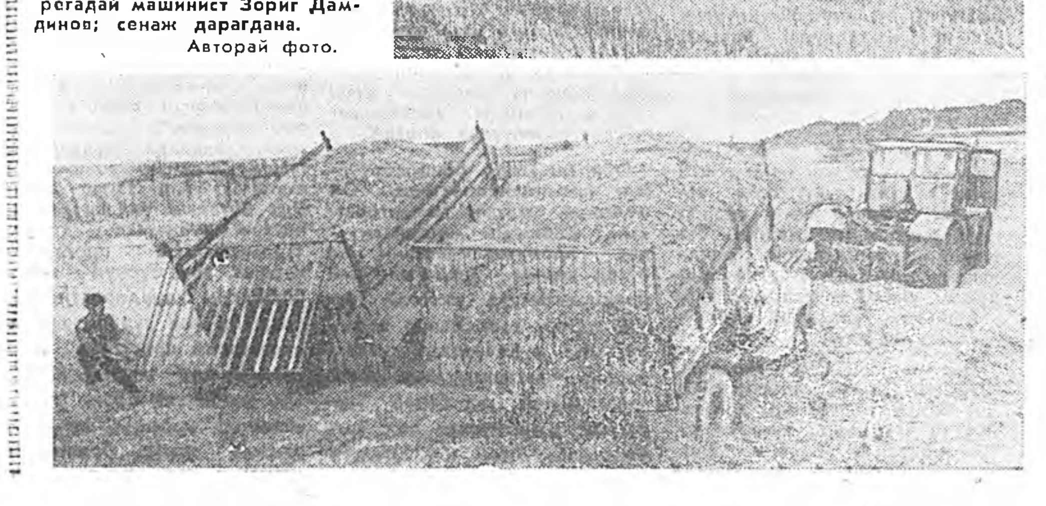
С. БАЛДУЕВ.

Хэжэнгын район.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: «КСК-100» түхэлэй комбайн сенажда ногоо сабшана; АВМ-0,65 агрегадай машинист Зориг Дамдинов; сенаж дарагдана.

Авторай фото.

…дай АССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй дүрбэдэхи сесси

ЭЛИДХЭЛ ЗҮБШЭН ХЭЛСЭЛГЭ

…тэй сасуулбал, шэнэ табан жэлдэ ороhо тарья бэлэдхэлгээ 22 процент, хартаабха—26, овощ—1,5 дахин, мяха —11, hү—9, үндэгэ—14, ноохо— 1,5 процентээр дээшэлүүлхэ зорилготойбди. Энэмнай ехэхэн хараа зорилгонууд гээшэ. Урдаа табиhан түсэбөө, уялгануудаа сүм дүүргэхын түлөө нэн түрүүлэн газарайнгаа үрэжэл hайжаруулжа, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ болонобди. Мүн адууhа малай үүлтэрыень hайжаруулжа, тоо толгойень олошоруулха гээшэ шухала зорилгонуудай нэгэн мүн.

Ойрын жэлнүүдтэ 20 мянган гектар уhалагдадаг газар, 30 мянган гектарай hэльбэн шэнэлэгдэhэн уhалууриин системэ, 13 мянган гектарай хатаагдаhан газар, 100 мянган гектарай уhалууритай бэлшээри ашаглагдахаар хараалагдана. Тиихэдэ энэ табан жэлэй эсэстэ 120 мянган гектарта шэниисэ эршэмтэй технологёор таригдадаг болохо. Мүн түрүү онол арга үргэнөөр хэрэглэгдэхэ байна.

Малай тэжээл элбэгжүүлхэ, шанарынь hайжаруулха гээшэ онсо шухалада тоологдоно. Энэ хугасаа соо 205 мянган тонно багтаамжатай силосэй, сенажай нүхэнүүд, 45 мянган тоннын багтаха корнеплод хадагалха, 35 мянган тоннын витаминтай ногооной гурилай, 44—50 мянган тонно үбhэ хадагалха тусхай складууд нэмэжэ баригдаха байна. Саашадаа республикымнай ажахынууд белок элбэгтэй рапс, донник, тоhолиг редькэ болон бусад ургамалнуудые үргэнөөр тариха байна. Хүдөөгэй ажалшадай ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангаха шэнэ барилга улам үргэнөөр ябуулагдаха. hууриин, тосхонууд болбосон түхэлтэй болгогдохоор хараалагдана.

…дай депутадуудай Түнхэнэй районой … түрүүлэгшэ:

…шээлбэл, республикын Госагропромкомитедэй бүридэлдэ оруулагдаhан Түнхэнэй үрэ жэмэсэй завод hэльбэн шэнэлэгдэхээр болонхой. Ойрын жэлнүүдтэ тус предприятиин овощ хадагалха складуудые 150 тоннын багтаахаар үргэдхэхэ хэрэгтэй. Эндэ оньhон түхеэрэлгэнүүдые тодхохо гээшэ зайлуулашагүй хэрэг мүн. Заводой минеральна уhа амhартадаг линиин ходо эбдэржэ, бүтээсэгүйгөөр ашаглагдана. Тиимэhээ эндэ хоёрдохи линии тодхохоор болонхой. Мүн бусад зүйлэй продуктнуудые бүйлүүлан гаргаха оньhон түхеэрэлгэнүүдые hэльбэн шэнэлхээр болоо юм.

Худалдаа наймаанай болон ниитын эдеэ хоолой материально-техническэ үндэhэ hуури бэхижүүлхэ асуудал удаанаар шиидхэгдэнэ. Буркоопсоюзай проектно-сметнэ документнүүдээр саг соонь хангаагүй дээрэhээ Жэмhэг hууринда столовын, Хуурай-hубаг, Шулуута, Галбай тосхонуудта магазинуудай барилга унжагайруулагдана. Тиихэдэ соёлой, ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангаха объектнүүдые бариха хүдэлмэри хангалтагүй ябуулагдана.

hүүлэй мэдээгээр районоймнай ажахынуудта 4190 тонно үбhэн бэлэдхэгдэжэ, 3200 тонно сенаж, 8 мянган тонно силос дарагдажа, 1200 тонно витаминтай ногооной гурил гаргагдаад байна. Ниитын малай тэжээл бэлэдхэлгэдэ ажал хэхэ бүхы хүн зон олсор хабаадалсана. Байгша ондо үбhэ хуряалгадаа түрүү онол арга үргэнөөр хэрэглэжэ захалаабди. Тиимэhээ районоймнай колхоз, совхозууд үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө урагшатайгаар бэелүүлхэ байха.

…—Кабанскын районой Мысовая стан… депутат:

…шалагдаа hэн. Бүхыдөө 24 гэр баригдаа, 300 хүнэй багтаамжатай хамтын байра, 2 магазин, 100 хүнэй эдеэлхэ столово шэнээр баригдажа ашаглагдаа. Городнай, мүн дүтэ шадарай hуурин болбосон түхэлтэй болгогдоо. Мүнөө үедэ городтомнай гэрнүүдые өөhэдынгөө хүсөөр — түмэр замай транспортын предприятинуудай, Клюевскэ леспромхозой, Улаан-Үдын үйлэдбэриин прибор бүтээлгын нэгэдэлэй филиалай мүнгэ зөөреэр гэрнүүд баригдажа үргэлжэлhээр.

Манай городто барилга хэдэг 397-дохи СМП-гэй участогай материально-техническэ үндэhэ hууриие бэхижүүлхэ гээшэ зайлуулашагүй болонхой. Зүгөөр «Улан-Удэтрансстрой» трестын хүтэлбэрилэгшэд hунгагшадай хэhэн энэ захилые дүүргэнэгүй. Энээнhээ уламжалан, барилга жэл бүхэндэ унжагайруулагдажа, саг болзортоо ашаглагданагүй, шанарыньшье барагүй зандаа.

Гэрнүүдтэ дулаа оруулха, мүн хэрэглэгдэhэн уhаа сэбэрлэхэ хүсэтэй түхеэрэлгэнүүд манда дуталдана. Тиимэhээ ажалшадай ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангаха объектнүүдые, мүн байрын гэрнүүдые hайн шанартайгаар, түргөөр барижа ашаглаха гээшэ хойшолуулашагүй хэрэг мүн. Городтомнай өөрынгөө мүнгэ зөөреэр барилга хэдэг дурсагдагша предприятинууд барилгын ябасые, мүн шанарыень хинан шалгажа байха зэргэтэй. Мүнөө үедэ залуу гэр бүлэ улам олошорно. Тиимэhээ хүүгэдэй ясли-садууд олоор дуталдана. hүүлэй мэдээгээр городтомнай 160 гаран үхибүүд ясли-садаар хангагдаха аргагүй байhаар.

В. Б. БАЗАРОВ — КПСС-эй Баргажанай райкомой нэгэдэхи секретарь, депутат:

— Энэ табан жэлэй туршада манай районой предприятинууд промышленна продукци худалдалгаяа 7,9 процент, модо бэлэдхэлгээ — 8,3 процент, загаhа олзоборилгоёо — 12,1 процент, капитальна барилга — 12,4 процент, эд бараанай эрьесые — 67 процент, ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгые 40 процент хүрэтэр дээшэлүүлхэ зорилго хараалаанхан. Тэрэшэлэн агропромышленна комплекс холын хараатайгаар, нэгэ жэгдэ хүгжөөгдэхөөр түсэблэгдэнэ.

Арбан хоёрдохи табан жэлдэ ой модоной промышленностиин комплексые хүгжөөлгэ нилээд бэрхэтэйхэн байдалда орохонь. Манай районодо Баргажанай, Онёогой, Хурамхаанай леспромхозуудые, мүн Баргажанай-Адагай түбэй механическа заhабарилгын мастерской нэгэдхэhэнэй ашаар ой модоной комбинат бии болгогдожо байна. Тиимэhээ энэ комбинадта асарагдажа бүйлүүлагдаха модониинь улам сасшална. Энээниие хараада абажа, шэнэ вахтова аргаар ажаллаха хүнүүдэй ажаhууха тосхонуудые шэнээр бариха зэргэтэй. Энэмнай гол программаяа бэелүүлхэ үедэ зэргэ ябуулагдаха хүдэлмэри болоно.

Загаhа олзоборилжо бүйлүүлхэ талаар шиидхэгдэхэ олон асуудал бии. Нэн түрүүлэн загаhа олошоруулха, нөөсыень арьбадхаха гээшэ шухала болонхой. Зүгөөр энэ хүдэлмэри хүсэд hайнаар шэнжэлэгдэнэгүй, энээндэ мүнгэ зөөри hомологдоногүй. Ойрын жэлнүүдтэ Баргажанай загаhа үдхэхэ заводой хүсые улам ехэ болгохо талаар горитойхон хүдэлмэри хэгдэхэ байна. Олзоборилогдоhон загаhа hайнаар бүйлүүлхэ талаар шиидхэгдээгүй асуудалнууд олон. Омоли олзоборилгын үргэнөөр ябуулагдадаг болоhонhоо хойшо иимэ загаhа ехээр дабhалдаг болохо ёhотойбди. Мүн омоли, hэлбэрүүhэ уняарта шаража хатааха арга үргэнөөр хэрэглэхэ саг тулаа. Юуб гэхэдэ, дабhатай, мүн иигэжэ шарагдаhан загаhан түргэн худалдагдадаг байха юм. Тиихэдэ томэдай шүүhэн соо болбосоруулагдаhан загаhанай шанар амтанай муу байхада, хүн худалдажа абанагүй. Саашадаа сазан, зэбэн болон бусад үнэтэ загаhа олошоруулха асуудал түргэн шиидхэгдэхэ ёhотой. Ушарынь хадаа иимэ түрэлэй загаhан манай нютагта hайнаар үдэнэ.

«Бурятцелинстрой» трестын ПМК шэнэ нэрэтэй болоод, агропромой бүридэлдэ оронхой юм. Зүгөөр энэ предприятиин түсэбынь городто зохёогдожо үгтэдэг. Тиимэhээ барилгын тус колоннын начальник мүнөө үедэ барилгын материалнуудые хэрэгтэй газартань зөөхөөр нэгэшье автомашина эльгээхэ эрхэгүй болонхой. Тобшолбол, тус предприятиин бүхы хүдэлмэри байра дээрэhээ бэшэ, харин Улаан-Үдэhөө хүтэлбэрилэгдэнэ. Саашадаа энэ гурим тэсэхээр бэшэ.

Харгын барилга тухай хэдэн үгэ хэлэлтэй. hүүлэй жэлнүүдтэ Баргажанай дардам харгы бариха хүдэлмэри урагшаа ябанагүй. Энэ барилгада анхарал хандуулагдадаггүй байхаhаа гадна шанарынь хинан шалгагданагүй. Тиимэhээ тус харгы аяар 40 жэлэй туршада баригдажа байбашье, захадаа гараагүй, дүүргэгдээгүй байhаар.

Баргажанай районой ажалшад арбан хоёрдохи табан жэлэйнгээ түсэбые сүм дүүргэхын түлөө бүхы хүсөөэ элсүүлэн ажаллана.

Т. Д. КУПРИЯНОВА—Хэжэнгын совхозой hаалишан, депутат:

— hүүлэй жэлнүүдтэ манай совхозой экономикые хүгжөөхэ талаар горитойхон хүдэлмэри ябуулагдаа. Хүдөө ажахын продукци ехээр үйлэдбэрилэгдэдэг болонхой. Мүн социально-соёлой барилганууд, гэр байрашье олоор бодхоогдоо. Эдэ бүгэдэ мании баярлуулна.

Гэхэтэй хамта ажал хүдэлмэридэмнай дутуу дунданууд үшөөл ушарhаар. Үнгэрhэн жэлдэ мяха, hү гүрэндэ худалдаха түсэб даабари дүүргэгдөөгүй. Малай ашаг шэмэнь дээшэлнэгүй. Энээнэй гол шалтагаануудай нэгэниинь гэхэдэ үүлтэр hайжаруулха хүдэлмэри муугаар эмхидхэгдэнэ. Жэшээ болгон, мании хүдэлдэг Красноярска фермые абажа үзэе. 15 жэлэй саана эндэ үүлтэртэ мал асарагдаа бэлэй. Тэрэ үдэдэхи жэлнүүдтэнь үүлтэр hайжаруулха хүдэлмэри ябуулагдаагүй. Тиимэhээ мүнөө бидэ арайл гэжэ үнеэн бүриhөө 2000 шахуу килограмм hү hаанабди. Малай үүлтэр hайжаруулха хэрэгые анхаржа, республикын Госагропром манда hүрэгөө шэнэлхээр hайн үүлтэрэй мал худалдажа абаха арга боломжо олгохо бэзэ гэжэ найданабди.

Районодомнай hүнэй 14 фермэ тоологдодог, тэдэнэй э-нь лэ оньhожоруулагдаhан аргаар үнеэдээ hаана. Манай фермэдэ оньhожоруулагдамал түхеэрэлгэ үгы. Тиин энэ асуудалые шиидхэхээр болонхой.

Арбан хоёрдохи табан жэлдэ республикымнай ажалшадай урда ехэхэн зорилгонууд табигдана. Манай районойхид энэ табан жэлые муу бэшээр эхилбэ гэжэ тэмдэглэхэ байнаб. hү, мяха тушааха түрүүшын хахад жэлэй түсэб дүүргэгдэнхэй. Түсэбhөө гадуур гүрэндэ 1835 центнер hүн худалдагдаа. Үйлэдбэрилэгдэhэн hүнэй өөрынь үнэ сэн хямдаруулагдаба.

Гүрэндэ худалдагдаhан эбэртэ бодо малай толгой бүриин шэгнүүрынь үнгэрhэн жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал, 33 килограммаар дээшэ байха юм.

Гэбэшье районодомнай үшөө шиидхэгдээгүй асуудалнууд олон. Типовой проектээр баригдаhан hургуулинууд үгы шахуу юм. «50 лет Октября» совхоздо бодхоогдожо байhан hургуулиин байшан баригдахаяа болишонхой. Хүртэй hууринда hургуули бариха асуудалые «Забайкаллес» нэгэдэлдэ шиидхэгдэнэгүй. Хэжэнгэ тосхондо дунда hургуулиин байшан бариха асуудал мүн лэ шиидхэгдэнэгүй.

Районой түб hууринда типовой проектээр баригдаhан соёлой байшан үгы. Манай hунгагшад 1987 ондо Хэжэнгэ тосхондо 400 hууритай соёлой байшан барихые хараалхыень республикын Гүрэнэй түсэблэлгын комитедтэ дуулгахыень намайе гуйгаа hэн. Мүн районоймнай түбтэ хүүгэдэй саад, бани барихые хараалха хэрэгтэй.

Новокижингинск hууринда баригдаhан hэрюун унда гаргадаг цехые ашаг үрэтэйгөөр хүдэлгэхэ асуудал шиидхэгдэхэ ёhотой.

К. И. БАХРУНОВ — республикын гэр байрын-коммунальна ажахын министр:

— Энэ сессиин үзэмжэдэ табигдаhан арбан хоёрдохи табан жэлдэ Буряадай АССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэбэй проект соо гэр байрын-коммунальна ажахые саашадань хүгжөөхэ зорилгонууд хараалагданхай. Хангалгын hалбариие хүгжөөхэ талаар комплексно программатай зохилдуулан министерствэмнай коммунально-ажаhуудалай хангалгын хэмжээе 32 процентээр, гэр байра капитальнаар заhабарилгын хэмжээн 39 процентээр дээшэлүүлэгдэхэ ёhотой. Арбан хоёрдохи табан жэлэй даабаринуудые сүм дүүргэхын тула министерствын коллективүүдтэ политическэ, эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулагдаhан байха юм. Тиигэжэ байгша оной түрүүшын хахад жэлэй түсэбүүд амжалтатай дүүргэгдөө.

Гэбэшье гэр байрын-коммунальна ажахын үйлэдбэриин 20 управлениин наймаhаниинь даабаринуудаа дүүргэжэ шададагүй. Улаан-Үдын горгүйсэдкомой, Баунтын, Яруунын, Загарайн управленинүүдэй, заhабарилгын-барилгын зарим участогуудай коллективүүд жэлhээ жэлдэ түсэбүүдээ бэелүүлнэгүй. Коммунальна предприятинуудай коллективүүдэй ажал хэрэгүүдтэ партиина, совет органуудай хүтэлбэрилэгшэдэй анхарал хандуулдаг районуудта амжалта заабол туйлагдана. Саашадаа hайнаар ажаллахын тула үйлэдбэридөө бригадна подрядай гурим үргэнөөр нэбтэрүүлхэ болонобди. Улаан-Үдын коммунальна управлениин бүхы слесарь-сантехнигүүд 24 бригадада ажаллана. Энэ түрүү гуримаар хүдэлхэдөө, тэдэнэр хангалгын шанар hайжаруулна, ажалhаа гаралган, оролгон доошолно бшуу. Тиимэhээ саашадаа ажалай энэ түрүү гурим үйлэдбэридэ ёhотоор нэбтэрүүлэгдэхэ.

Улаан-Үдын, мүн районуудай түбүүдэй байрын гэрнүүд дулаагаар мууса хангагдана. Энэ асуудалые зүбөөр шиидхэхэ харгы замууд тодорхойлогдонхой: 2-дохи ТЭЦ болон шэнэ котельнинүүдые барилга, ашаглагдажа байгаа котельнинүүдые hэльбэн шэнэлэлгэ болоно. Энэ зорилго мүнөө муугаар дүүргэгдэнэ. Энээнhээ гадна үшөө нэгэ дутагдал гэхэдэ, ТЭЦ-hээ халуун уhаар муугаар хангагданабди. Проектээр хараалагдаhан цинковэ соргын орондо юрын соргоор халуун уhан дамжуулагдана. Тиигэжэ энэ соргын түргэн эбдэрхэдэнь, хүн зон хохидоно бшуу. Үнгэрэгшэ жэлэй туршада 43-дахи кварталда сантехникын талаар 4423 авари болоhон байха юм. Мүн дулаасуулгын 3,5 мянган түхеэрэлгэнүүдые жэлэй туршада шэнэлэн hэлгээ hэмди. Республикын Министрнүүдэй Соведэй капитальна барилгын управлени байгша табан жэлэй туршада 8 районой түбтэ котельни бариха ёhотой юм. Мүнөө дээрээ энэ талаар ямаршье хүдэлмэри хэгдэнэгүй.

К. Н. ЛИСИЧНИКОВ—Улаан-Үдын гэр барилгын комбинадай бетонщигуудай бригадир, депутат:

Арбан хоёрдохи табан жэлдэ болон 2000 он болотор эрдэм-техникын дэбжэлтые хурдадхаха талаар гол хэмжээ ябуулганууд гэр барилгын комбинадта зохёогдожо, бэелүүлэгдэжэ эхилээ. Барилгын hалбариие үндэhөөрнь хүгжөөхэ талаар hүүлэй жэлнүүдтэ шухала хэдэн тогтоолнууд баталан абтагдаhан байна.

Эдэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлжэ шадабал, арбан хоёрдохи табан жэлдэ хараалагдаhан дүнгүүдые туйлаха байнабди. Жэшээлбэл, 1985 ондо гэр барилгын 76 мянган кубометр түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдые гаргадаг байгаа hаа, 110 мянган кубометртэ, 18 миллион түхэригэй барилгахабсаралгын хүдэлмэри хэhэн hаа, 31 миллион түхэригтэ, 70 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра ашаглалгада тушаагаа hаа, 110 мянган дүрбэлжэн метртэ хүргэхэбди. Мүн барилгын материалнууд ехээр алмагдаха болоно. Жэшээлбэл, металл, цемент 3 дахин, хүреэдэгдэмэл материалнууд 2,5 дахин, электрын элшэ хүсэн 1,6 дахин ехээр алмагдаха ёhотой. Эрдэм, техникын дэбжэлтын туйлалтануудые, шэнэ техникэ, түрүү технологи үйлэдбэридэ нэбтэрүүлhэнэй үндэhэ hуури дээрэ барилгын индустриин баазые эршэмтэйгээр хүгжөөжэ, иимэ үндэр дүнгүүдые туйлахабди.

Предприятиин социальна хүгжэлтэдэ горитой анхарал хандуулагдаха. 5 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра өөhэдынгөө хүдэлмэришэдтэ барихабди. Амаралтын бааза болон профилактори үргэдхэгдэхэ, соёлой, спортивна хэмжээ ябуулганууд олоор үнгэргэгдэхэ юм. Ажалай журам шангадхаха, бүхы шатын хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалгые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ горитой анхарал хандуулагдажа эхилээ.

Гэхэтэй хамта комбинадта шиидхэгдээгүй олон асуудалнууд бии гээшэ. Стандартна бэшэ түхеэрэлгэнүүдые болон бусад хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг, капитальнаар заhабарилдаг заhабарилгын-механическа предприяти комбинадта үнинэй байгуулагдахаар болонхой. Эдэ бүгэдэ түхеэрэлгэнүүдые мүнөө үедэ ЛВРЗ-дэ, авиазаводто хэгдэнэ.

Гэр барилгын комбинадые трест болгохо гуйлтатайгаар барилгын hалбариин дээдэ зургаануудта, главкын, комбинадай хүтэлбэрилэгшэдэй хэдэн дахин хандаhаниинь, хангалтагүй харюу үгтэhэн байна. Мүнөө үедэ 9 дабхар гэр байра барилга шухала болонхой. 80 квартиратай 5 дабхар байрын гэрэй үндэhэ hуури дээрэ 144 булын байха 9 дабхар гэр байра барижа боломоор юм.

Үшөө нэгэ дутагдал гэхэдэ, барилгашад олоор дуталдана. Гэр барилгын комбинадай коллективые бэхижүүлхын тула бидэнэй барилан байрын гэрэй 10 процент квартира маанадта гүйсэд үгтэнэгүй. Эдэ бүгэдэ асуудалнууд дары шиидхэгдэхэ ёhотой.

Ю. И. АЛЕКСЕЕВ — КПСС-эй Хурамхаанай райкомой нэгэдэхи секретарь:

Байгша оной түрүүшын хахад жэлэй түсэбые районой промышленна предприятинууд амжалтатайгаар бэелүүлээ. Гэр байра барилгын түсэб 107, эд бараа худалдаха даабари 101 процент дүүргэгдээ. Гэхэтэй хамта гол фондонуудые, үйлэдбэриин объектнүүдые барилгада hомологдоhон мүнгэ зөөриие ашаглаха талаар үшөө горитойхон хүдэлмэри хэгдэхэ ёhотой. Харин манай районой ажахы хоорондын ПМК-гай материально-техническэ баазань тон муу, барилгын материалнуудааршье хангалтань ширагүй. 60-аад онуудай эхээр баригдаhан барилгын материалнуудай участогые hэльбэн шэнэлхэ тушаа асуудал хэдэн жэлнүүдэй туршада табинабди. Теэд энээниие республикын Госагропром шиидхэнэгүй.

Манай район холын hэн тула экономическа болон социальна талаар гээгдэлдэ оронхой гэжэ тоолонобди. Эндэ соёлой байшан, больницын комплекс, ажалшадай ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангаха предприятиин байшан, худалдаа наймаанай түб, спортивна комплекс, хэлхээ холбооной узелай тусхай байшан гэхэ мэтэ үгы юм. Мүн хүүгэдэй саадуудшье үсөөдэнэ. Ганса Хурамхаан hууринда 300 үхибүүд саадта ябаха аргагүй байха юм, харин 240 үхибүүдые байлгаха саад энэ табан жэлэй hүүл багаар баригдахаар хараалагданхай. Энэ барилгын болзорые уридшалхыень гуйха байнабди. Хурамхаанай дунда hургуулиин байшангай баригдажа дүүрэмсээрнь лэ 120 хүниие эмшэлхэ больницын байшангай барилга эхилэгдэхэ зэргэтэй. Теэд проектнь хуушаранхай. Элүүрые хамгаалгын министерство энэ асуудал шиидхэхэ бэзэ. Мүн районой соёлой байшангые шеф ёhоной хүсөөр барижа эхилхые республикын Министрнүүдэй Соведые, партиин обкомые гуйха байнабди.

Гадна малай байрануудые, малшадай гэрнүүдые шэнээр барихаар саг хүрэжэ ерэнхэй. Юуб гэбэл, районой hүнэй 20 фермын 2-нь лэ мүнөөнэй эрилтын ёhоор баригданхай юм. Уланхаанай, Хурамхаанай, Гааргын, Дэрээнэй, Аргатын совхозуудта малай фермэнүүдые шэнэлхэ талаар ехэ юумэн хэгдэхэ ёhотой. Малай байрануудай хахадынь шахуунь электрижүүлэгдээгүй юм. Энэ талаар манай ажахынуудта туhалхые, арбан хоёрдохи табан жэлэй түсэбтэ оруулха асуудалтайгаар хандана[бди].

Уланхаанай совхоз газар тариалангаар бага. Тиимэhээ ороохо тарья, малай тэжээл ехээр суглуулжа абаха аргагүй. Республикын Госагропром энэ совхоздо шэнэ газар элдүүрилхэ хэрэгтэнь горитой туhаламжа үзүүлхэ, тус ажахын экономическа болон социальна хүгжэлтын асуудалнуудые тусгаар хаража үзэхэ бэзэ гэжэ найданабди.

Б. М. ЦЫДЕНДАМБАЕВ — Хяагтын районой «Дружба» колхозой түрүүлэгшэ, депутат:

Буряадай АССР-эй 1986—1990 онуудай экономическа болон социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэбые бэелүүлхэ талаар ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри ябуулха тухайгаа hайн ойлгожо байнабди. Энэ зорилгые бэелүүлхэдэ ажалшан бүхэн, ажалша коллектив бүхэн хубитаяа оруулха зэргэтэй. Арбан хоёрдохи табан жэлдэ хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгэ бүхыдөө 16,7 процентээр нэмээгдэхээр хараалагдана. Энэнь гол түлэб ажалай бүтээсэ, малай ашаг шэмые дээшэлүүлhэнэй, материальна зөөри зөөшые алмаhанай ашаар туйлагдаха ёhотой. Гүрэнэй түсэб соо хараалагдаhан даабаринуудые дүүргэхэ арга бии.

КПСС-эй XXVII съездын, партиин ЦК-гай июниин (1986 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар дүүргэхын тула байгша онойнгоо түсэбые сүм дүүргэхэ шухала. «Дружба» колхозой ажалшад байгша оной түрүүшын хахад жэлэй туршада hү үйлэдбэрилхэ түсэбөө 113, мяха—101 процент дүүргэжэ, үнгэрэгшэ жэлэй дүнгүүдhээ нилээд ехэ ургалта туйлаба.

Гэхэтэй хамта ороохото болон тэжээлэй ургамалнууд богони болзор соо таригдаа. Тэрэшэлэн урдахи жэлнүүдэйхиhээ эмхитэйгээр үбhэ хуряалгаяа эхилээбди. Мүнөө дээрээ бидэнэр үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө 50 процент дүүргээд байнабди. Үбhэнэй шанарта ехэ анхарал хандуулагдана. Гэхэтэй хамта үбhэ хуряалгада хабаадагшадые материальна болон моральна талааранъ урмашуулха хэмжээнүүд бэелүүлэгдэнэ.

Колхозой үйлэдбэридэ бригадна подряд урагшатайгаар нэбтэрүүлэгдэнэ. Бүхы ажалшад хэhэн ажалайнгаа эсэсэй дүнгүүдээр түлбэри абана.

Мал ажал хүгжөөхэ хэрэгтэ дутуу дунданууд үшөөл олон. Мал үшөөл олоор гарзална, үүлтэр hайжаруулха хүдэлмэри муугаар ябуулагдана, үнеэд олоорсо hубайрна. Эдэ бүгэдэhөө уламжалан, түсэблэhэн даабаринуудые дүүргэлтэдэ шахардуу байдал ушарна бшуу.

Манай ажахыда барилгын хүдэлмэри шухала удха шанартай гээшэ. Капитальна барилгын ба заhабарилгын хүдэлмэри урагшатай гэхын аргагүй. Юундэб гэхэдэ манай колхозой харьяата газар дээрэ байдаг «Агропромстройн» нүүдэл-оньhожоруулагдамал колоннын коллектив барилга муугаар ябуулна. Өөрынгөө хүсөөр капитальна барилгые хэхын аргагүй. Яахадааб гэхэдэ, манай мэдэлдэ капитальна заhабарилга хэхэ мүнгэн зөөри hомологдоногүй ха юм.

Нютагтаа барилгын материалнуудые бэлдэхэ, тэрэ тоодо хирпиисын завод бариха зорилго республикын барилгын зарим организацинуудай гэмээр шиидхэгдэнэгүй.

А. Ц. БАЛДУЕВ—Буряадай хүдөө ажахын институдай ректор, депутат:

Республикымнай ажалшад арбан хоёрдохи табан жэлдэ арадай ажахые хүгжөөхэ талаар нилээд ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри хэхэ байна гээд, мүнөөдэр шагнаhан элидхэл сооhоо элеэр харагдана. Тиихэдэ республикын агропромышленна комплексын хүдэлмэрилэгшэд хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгые хурдан түргэнөөр урагшань ябуулха болоно гээшэ. Энэнь гол түлэб газарай үрэжэл hайжаруулха, уhалуури үргэнөөр хэрэглэхэ, нөөсэ арга боломжонуудаа элирүүлхэ, эрдэм-техникын туйлалтануудые үйлэдбэридэ үргэнөөр хэрэглэхэ зорилго бэелүүлhэнэй ашаар туйлагдаха байна. Энэ зорилго бэелүүлхэ хэрэгтэ хүдөө ажахын дээдэ hургуули өөрынгөө хубитые оруулха уялгатай. Гол шухалань гэхэдэ, хүдөө ажахыда эрдэм-техникын дэбжэлтые хурдан түргэнөөр нэбтэрүүлхын тула бэлэдхэл ехэтэй мэргэжэлтэд хэрэгтэй байна бшуу.

Арбан хоёрдохи табан жэлэй туршада манай институт 2,5 мянган залуу мэргэжэлтэдые бэлдэжэ гаргаха түсэбтэй. Тэдэнэй хахадhаа үлүүнь республикын агропромой нэгэдэлнүүдтэ ажаллаха юм. Мүнөө мэргэжэлтэдые бэлэдхэлгын шанарые hайжаруулха шухала. Ушар тиимэhээ эрдэм шэнжэлгын хүдэлмэри манай институтда үргэнөөр ябуулагдаха ёhотой болоно.

Гэхэтэй хамта манай институдай багшанар болон профессорнүүдэй даб дээрэ тиимэ бэрхэ мэргэжэлтэдые бэлдэхэ арга боломжонь бага. Юундэб гэхэдэ, эрдэм шэнжэлгын хүдэлмэри ябуулха талаар манай институдай, хүдөө ажахын эрдэм шэнжэлэлгын институдай болон Сибириин отделениин Буряадай филиалай биологиин институдай эрдэмтэдэй хүсэн нэгэ шэглэлтэйгээр ябуулагданагүй. Минии hанахада, эрдэмтэдэй хамтын хүсөөр хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй.

Студентнүүдые hайнаар hургахын тула hуралсалай ажахынууд хэрэгтэй. Мүнөө бидэнэр Гарбагатайн районой «Искра» колхоздо hуралсалай бааза байгуулха талаар студентнэр болон багшанарай хүсөөр эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулжа эхилээбди. Тиигэжэ тэндэ мал аргалалгын бааза гү, али ветеринарна факультедэй клиническэ кафедрын ерээдүйн филиал бии болгохоёхонь. Саашадаа дээдэ hургуули —үйлэдбэри —эрдэм шэнжэлгэ хэхэ хэрэгые хамтаруулан нэгэдхэхэ зорилго бэелүүлхэ.

Хүдөө ажахын институдай материально-техническэ үндэhэ hуурие бэхижүүлхэ гээшэ шухала асуудал болоно. Тэрээнгүйгөөр социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхаха талаар мүнөө үеын эрилтэнүүдые урагшатайгаар бэелүүлхын аргагүй. Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, түсэблэлгын бусад органуудта энэ асуудалые хараада абахыень дурадхаха байнаб.

…р—Худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй үдэр

…НГАЛГА ҺАЙЖАРУУЛГА—МАНАЙ УЯЛГА

…даа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд хүн зониие hүүлэй үедэ hайнаар хангахын түлөө ехэ оролдолго гаргана. Худалдаа наймаанай эмхи зургаануудай материально-техническэ үндэhэ hуури бэхижэнэ. Мүнөө 190,7 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай, мүнөө үеын түхеэрэлгэнүүдээр хангагдаhан 2506 магазин тоологдоно. Ниитын эдеэ хоол түргэнөөр хүгжэжэ, мүнөө нэгэ доро 61,5 мянган хүнэй эдеэлхэ hууритай предприятинуудтай гээшэбди.

Гүрэнэй болон кооперативна худалдаа наймаанай эд бараанай эрьесэ жэлдээ аяар 1 миллиард 183 миллион түхэригтэ хүрэбэ. Худалдаа наймаан республикын экономико болон соёл-гэгээрэл хүгжөөлгэдэ ехэ үүргэ дүүргэдэг гэжэ тэмдэглэе. Ушар тиимэhээ промышленна предприятинуудтай холбоо барисаагаа улам бэхижүүлжэ, арадай үргэн хэрэглэлгын эд бараа улам ехээр абадаг боложо байнабди. Республика доторнай нэгэ жэлэй туршада 33,3 мянган телевизор, 16,9 мянган холодильник, 24,6 мянган хубсаhа угаадаг машина, 4,2 мянган хүнгэн автомашина худалдагдана.

Партиина болон совет органуудай хүтэлбэри доро худалдаа наймаанай эмхинүүдэй материально-техническэ үндэhэ hуури бэхижүүлэгдэжэ, хүн зоной үргэжэ байгаа эрилтэнүүдые гүйсэдөөр хангаха зорилго бэелүүлэгдэнэ. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй туршада гүрэнэй болон кооперативна худалдаа наймаанай магазинуудай талмайнууд 26 мянган дүрбэлжэн метрээр ехэ болоо.

hүүлэй жэлнүүдтэ худалдаа абагшадай аша туhые хараада абажа, тусхай магазинууд, тэрэ тоодо «Үхибүүдэй эд бараан», «Эрэшүүлэй эд бараан», «Гэр бүлэдэ хэрэгтэй эд бараан» гэхэ мэтэ бусад магазинуудай тоо олошороо. Гэхэтэй хамта саашадаа бидэ «Залуушуулай эд бараан», «Өөрөө уралан дархала», «Эдир техник», «Саад ба огородой эд бараан», «Спорт ба туризмын эд бараан» гэхэ мэтэ комплекснүүдые байгуулха хүсэлэнтэйбди.

Байгша табан жэлэй туршада хангалгын шанарые эрид hайжаруулха талаар харюусалгатай зорилго манай урда табигдаба гээшэ. Энээниие бэелүүлхын тула байгша ондо ээлжээтэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ ехэ юумэ хэгдэхэ ёhотой. Бидэнэр мүнөө эд бараа ехээр худалдаха, хангалгын шанар hайжаруулха, ниитын эдеэ хоолой материально-техническэ үндэhэ hуурие хүгжөөхэ, эд бараа зөөхэ хэрэгтэ түрүү технологи нэбтэрүүлхэ, худалдаа наймаанда түрүү онол арга үргэнөөр хэрэглэхэ, hалбариин хүдэлмэрилэгшэдэй ажалай журам бэхижүүлэн, даалгагдаhан ажалда түлөө тэдэнэй харюусалгые дээшэлүүлхэ гэжэ оролдохобди.

Республикын худалдаа наймаанай эмхинүүд байгша оной зургаан hарын туршада эд бараа худалдаха түсэбөө 101,7 процент дүүргэбэ. Тиигэжэ олон миллион түхэригэй эд бараан түсэбhөө гадуур худалдагдаа. Байгша оной хахад жэлэй туршада үнгэрэгшэ жэлэй хахад жэлтэй сасуулбал эд бараа худалдалгын хэмжээн 8 процентээр дээшэлээ. Тиихэдэ архи болон архи худалдалга 31,1 процентээр хорос гэхэ гү, али 42,6 миллион түхэригэй архи багаар худалдагдаба бшуу.

Байгша ондо нэгэдэхи, хоёрдохи, пищеторгнууд, Ципиканай продснаб, Бурводстройн ОРС, Загарайн, Прибайкалиин райпонууд, Мухар-Шэбэрэй, Зэдын райпотребсоюзууд, Буряадай хладокомбинат болон бусад эмхинүүд түсэбтэ даабаринууд болон социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ байнхай.

Ниитын эдеэ хоолой управлениин Сэлэнгын трестын коллектив (директорынь Л. П. Москвитина) Худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй үдэрые ажалай амжалтануудаар угтажа байна.

Комсомол залуушуулай коллективүүд соохоо Бэшүүрэй райпотребсоюзай универмаг социалис мүрысөөндэ илажа гараба. Бригадир Н. Ф. Слепнева, комсорг Н. Ф. Селиванов гэгшэдэй хүтэлбэри доро худэлhэн тус коллектив ВЛКСМ-эй обкомой Хүндэлэлэй дипломоор шагнагдажа, мүнгэн шанда хүртөө.

Энэ hайндэрэй боложо байхада ажал хэрэгтээ бүхы хүсэ шадалаа, мэргэжэл шадабаряа зорюулдаг хүнүүдые дурдангүй орхихоор бэшэ. Новоильинскын ОРС-ын тогоошон Т. С. Филиппова, түмэр замшадай ОРС-ын 24 магазинай таhагые даагша В. Б. Цыбенова, горхлебторгын 48-хи магазиниие даагша М. С. Миронова, Бурводстройн ОРС-ын 8-хи магазиниие даагша К. И. Банкова, Улаан-Үдын 7-дохи столовын тогоошон Д. К. Чернышова, Советскэ райпогой соёлой эд бараа худалдадаг магазиниие даагша Б. Д. Дашидондокова болон бусад эрхимүүдэй тоодо оролсоно. Республикын худалдаа наймаанай 25 хүдэлмэрилэгшэд «РСФСР-эй худалдаа наймаанай габъяата хүдэлмэрилэгшэ», 148 хүн «Буряадай АССР-эй худалдаа наймаанай габъяата хүдэлмэрилэгшэ» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэтэ. Тиихэдэ 200 хүдэлмэрилэгшэ СССР-эй орден болон медальнуудаар шагнагданхай.

М. ХАРАНУТОВ,
республикын худалдаа наймаанай министрэй орлогшо.

Хяагтын районой Хяагтын горпромторгын универмагай наймаалагша Елена Чернядьеваг энэ зураг дээрэ харанат. Бэрхэ наймаалагша даалгагдаhан ажалдаа харюусалгатайгаар хандахаhаа гадна ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадаг. Тэрэ комсомолой групоргоор hунгагданхай юм. Хяагтын универмагай коллектив байгша оной түрүүшын хахад жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэбэ. Энэ амжалтада түрүү наймаалагша Е. Чернядьевагай оруулhан хубита ехэл байха.

Е. СУРМАЧАЙ фото.

ХОТО, ХҮДӨӨГЭЙ ҺОНИН

ХҮДЭЛМЭРИШЭДЭЙ ЗЭРГЭДЭ ОРОБО

Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай соёлой ордон соо һаяхан һонин үйлэ хэрэг болобо. Ушарынь гэхэдэ, Закаменскын 14-дэхи СПТУ-е дүүргэһэн бүлэг хүбүүд, басагадта хүдэлмэришэн гэһэн нэрэ зэргэ баяр ёһололой оршон байдалда олгогдобо. Тэдэнэр һаяын үдэрнүүдтэ СССР-эй 60 жэлэй нэрэмжэтэ комбинадта, оёдолой үйлэдбэриин «Туяана» нэгэдэлэй филиалда болон Закаменскын бусад предприятинуудта бэеэ даагаад ажал хэжэ эхилхэнь гэээшэ.

Училищиин директорэй орлогшо Ф. А. Михалева, Зэдын комбинадай түлөөлэгшэ П. А. Коцюба, багша Ю. К. Мокрецкий гэгшэд училищи дүүргэгшэдые халуунаар амаршалаад, үнэн сэхэ, ёһотой хүдэлмэришэн болохыень хүсэһэн байна. Эрхим һайнаар һуража, ниитын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан В. Баиров, О. Зотова, Б. Жалсанов, Е. Юдина болон бусадта грамотануудбарюулагдаа.

Баяр ёһололдо зүрхэ сэдьхэл хүлгүүлмэ эгээл шухала үе болобо... Ажалай Улаан Тугай орденто комбинадай Улаан тугай урда зогсожо, коммунизмын барилгашан — совет хүдэлмэришэнэй хүндэтэ нэрэ зэргые хододоо дээрэ үргэжэ ябахабди гэжэ хүбүүд, басагад тангариглаба. Залуу хүдэлмэришэдэй зүгһөө А. Старицын үгэ хэлэхэдэө, багшанар болон һурган хүмүүжүүлэгшэдтээ сэдьхэлэй дулаан үгэнүүдээр баяр хүргэжэ, өөһэдынгөө түрүүшын уялга сугларагшадта уншажа үгэһэн байна.

В. ШАГДУРОВ.

Закаменск хото.

Уржадэр Улаан-Үдэ хотын «Родина» гэжэ кинотеатр соо Германиин Демократическа Республикын «Дефа» гэжэ киностудиин баримтата фильмүүдэй нэгэдэлэй кинематографистнуудтай уулзалга болобо.

Айлшаднай Байгал далайн уһан дорохи амидаралые буулгаха зорилготой ерэһэн байна. Хорёод хоногой туршада тэдэнэр далайн эрьедэ байхадаа, Байгалай хаб загаһа, далайн ургамалнуудые, загаһашадые, дүтын колхоз, совхозуудай ажалшадые кинодоо буулгажа абаа.

— Байгал далайһаа гадна республикынтнай арадай аман зохёолой һайндэр, сурхарбаан илангаяа ехээр бидэндэ һайхашаагдаа,— гэжэ кинематографистнуудай бүлэгые хүтэлбэрилэгшэ, режиссёр-найруулан табигша Уве Бельц кино-харагшадта хөөрэнэ.— Буряад арад үндэһэн ёһо заншалнуудаа һайнаар сахидаг байна гэжэ ажаглаабди. Хараһан, үзэһэнөө шадаха зэргээрээ миндаһан дээрэ буулгажа, хэдаалһан зорилгоёо дүүргэбэбди.

Уве Бельц зохёохы түсэбүүд тухайгаа хөөрэхэдөө, Эрхүү, Якутск хотонуудта ошожо, үшөө хэдэн фильм буулгаха тухайгаа мэдүүлээ. Энэ уулзалга дулаахан, хани ёһоной оршон байдалда үнгэрөө. Айлшад харагшадай олон тоото асуудалнуудта харюусаа. Уулзалгын түгэсхэлдэ ГДР-эй кинематографистнууд өөһэдынгөө фильмүүдые харуулһан байна.

Ж. ХАЛБАЗЫКОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ (баруун гарһаа): оршуулагша Л. Лиджиева, режиссёр Уве Бельц, абланай талаар оператор Петер Пфлюгхаунт, оператор Хорст Шлербер гэгшэд уулзалгын үедэ.

Авторай фото.

50 ЖЭЛЭЙНЬ ОЙ ГҮЙСЭБЭ

Үсэгэлдэр Зэдын райпотребсоюзай хүдэлмэрилэгшэд районой худалдаа наймаанай эмхиин байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе баярай оршон байдалда тэмдэглэбэ. Энэ ушараар зарлагдаһан суглаан дээрэ райпотребсоюзай правлениин түрүүлэгшэ Т. Т. Лавриенко элидхэл хэхэдээ, урма баяр түрүүлмэ тоо, баримтануудые дурдаһан, ажалай түрүүшүүл тухай хөөрэһэн байна. Жэшээлхэдэ, 50 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгөөр бүхы түсэбүүд үлүүлэн дүүргэгдэв. Эд бараанай эрьесын түсэб 104,7 процент, продуктнуудые бэлдэжэ худалдаха түсэб 116 процент бэелүүлэгдэбэ.

Доодо-Ториин совхозрабкооп мүрысөөнэй дүнгүүдээр илагша гээд тоологдобо. Тус коллектив 7 һарын даабарииe болзороосо уридшалан июлиин 16-да бэелүүлһэн байна. Бэлэдхэлэй конторын, районой түб һууринай столовын коллективүүд мүн лэ илагшадай тоодо оролсобо. Райпотребсоюзай автобазын жолоошод амжалта туйлаа. Совет потребкооперациин отличник, XI табан жэлэй ударник А. И. Югов, М. В. Анисимов, И. Р. Филиппов, бэлэдхэлэй конторын хүдэлмэрилэгшэд Д. Ж. Буянтуева, Н. Д. Морозова, М. Ж. Цыренова болон бусад үндэр дүнгүүдые туйлаһан байна.

П. ВЕРШИНИН.

ЗАНШАЛ ҺЭРГЭЭГДЭБЭ

Гусиноозерскын худалдаа наймаанай бүхы эмхи зургаанууд һаяхан эмхидхэгдэһэн «Зун-86» гэжэ яармагта хабаадалсаба. Мартагдажа эхилһэн һайхан заншалай һэргээгдэжэ, саашадаа жэл бүри үнгэргэгдэхэ болоһыень худалдан абагшад ехэ һайшаагаа.

Яармагай эхилһээр 2 часай туршада элдэб янзын бүдүүд, гуталнууд, хибэсүүд, номууд олоор худалдагдаа. Гоё һайханаар шэмэглэгдэһэн яармагай газарта промышленна эд бараанһаа гадна эдеэ хоолой зүйлнүүд элбэг байгаа. Тиихэдэ городой соёлшодой хүсөөр концерт табигдаа.

— Энэ һайндэр бодомжотойгоор эмхидхэгдээ гэжэ тэмдэглэнэбди. Эндэ эд бараан элбэг. Бидэ гэрэйнгээ шала шэрдэхэ шэрэ, хүүгэдтээ хубсаһа, кроссовко худалдан абаабди,— гэжэ Гусиноозерскын ГРЭС-эй 2-дохи ээлжээнэй барилгын хүдэлмэришэд Соколовтон урма баяртайгаар хэлээ һэн.

Энэ үдэр наймаан гүйсэтэй байгаа. Жэшээлхэдэ, «Гусиноозерскуголь» нэгэдэлэй ОРС 128, Сэлэнгын райпотребсоюз 76 мянган түхэригэй наймаа хээ.

Наймаалагшад болон худалдан абагшадай энэ һайндэрые эмхидхэгшэд «Зун-86» яармагай эрхим наймаалагша гэһэн нэрэ зэргые Сэлэнгын райпотребсоюзай ахалагша позар Г. А. Поспеловада олгоо. Тиихэдэ Новоселенгинскын номой магазинай, Гусиноозерскын 12-дохи столовын, «Электротовары» магазинай коллективүүд худалдан абагшадай болон яармагай эмхидхэлэй комитедэй һайшаалда хүртэжэ, шангуудаар урмашуулагдаһан байна.

С. АЮШЕЕВ,
манай штатнабэшэ корр.

ХЭЗЭЭ, ХААНА ЮУН БОЛОХОБ?

«СПАРТАК» гэжэ стадион. Һүр харбалгаар «Спартак» бүлгэмэй Россин соведэй түрүү һүүри эзэлхын түлөө мүрысөөн 10 час 30 минутаһаа эхилхэ.

«ЗАБАЙКАЛЕЦ» гэжэ стадион. ГТО-гой зунай зүйлнүүдээр Буряадай АССР-эй түрүү һүүри эзэлэлгын мүрысөөнүүд. Городкиин спортоор республикын профсоюзуудай соведэй кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөн 11 часһаа эхилхэ.

ИППОДРОМ. Зүүн Сибириин болон Алас Дурна зүгэй зонын түрүү һүүри эзэлхын түлөө мориной спортоор мүрысөөн 11 часһаа захалха.

УЛААН-ҮДЭ ХОТЫН ПЛЯЖ. СССР-эй Уһан Сэрэгэй Флодой үдэртэ зорюулагдаһан спортивна һайндэр. Программадань: багахан онгосонуудай парад, уһан дээрэ санаар һолжорогшодой, эдир десантнигуудай, жолоодогдодог суднанууд болон авиамодельнүүдэй, албанай нохойнуудай арга шадабари харуулагдаха. 11 часһаа эхилхэ.

УЛААН-ҮДЭ ХОТЫН СЭСЭРЛИГ. Үхибүүдтэ зорюулагдаһан «Нептунай һайндэр» гэһэн программа 14 часһаа эхилхэ. Духовой оркестрэй концерт 16 часһаа захалха.

Д. ЖАНАЕВАЙ НЭРЭМЖЭТЭ СЭСЭРЛИГ. Буряад поэзиин үдэшэ. 20 часһаа захалха.

С. ОРЕШКОВЭЙ НЭРЭМЖЭТЭ СЭСЭРЛИГ. Хүүгэдэй наадаанай программа 11 сагһаа харуулагдаха. Концерт. Һонирхолтой уулзалгануудай клуб 17 часһаа хүдэлмэреэ эхилхэ.

ВАГЖАНОВАЙ НЭРЭМЖЭТЭ поселогой соёлой байшан. «Басагад, хабаяа туршаял!» гэһэн конкурс 17 сагһаа захалха.

ХАРЮУГАА АБАЛГЫН МҮРЫСӨӨН

Гарри Каспаров Анатолий Карпов хоёрой хоорондо харюугаа абалгын мүрысөөнэй эхилхые бүхы дэлхэйн шатарта дуратайшуул тэсэжэ ядан хүлеэжэ байна. Эдэмнай урда тээнь хэдэн дахин уулзажа, хоорондоо 72 парти наадаһан юм. Энээнэй урда тээ шатараар дэлхэйн түрүү һүүри эзэлхын түлөө мүрысөөнэй түүхэдэ Михаил Ботвинник Василий Смыслов хоёр эгээл оло дахин уулзахадаа, 1954 онһоо 1958 он болотор үнгэргэгдэһэн гурбан мүрысөөндэ 69 парти наадаһан байгаа.

1981—1985 онуудта үнгэргэгдэһэн хоёр ехэ мүрысөөндэ хабаадахадаа, Каспаров болон Карповай нэгэ нэгэнэйнгээ арга хабые, мэргэжэл шадабарииe яһала гүнзэгыгөөр шудалһаниинь хэндэшье мэдээжэ. Эгээл тиимэһээ эхилхээ байһан мүрысөөндэ имагтал наадаанай эхинэй — дебюдэй — теоридо булюу байһаниинь лэ 24 партиһаа бүридэхэ тулалдаанда илажа гараха байһаниинь дамжаггүй.

Манай үе сагта наадаанай эхин хадаа бүхы мүрысөөнэй шухала шата болодог байна. Тэрэнэй олон тоото вариантнуудые шадамараар хэрэглэлгэ наадаанай тэгэн дундa, мүн түгэсхэлдэньшье шэлжэн оронодог юм. Ондоогоор хэлэбэл, 25—30 ябадал уридшалан тоолон гаргаха хэрэгтэй. Үнгэрһэн үе сагай элитэ ехэ шатаршад Вильгельм Стейниц, Эммануэль Ласкер, Хосе Рауль Капабланка мүнөөнэй дебюдэй ямараар хүгжөөгдэһые харабал, гайхан тагнаха байгаа.

Манай хоёр гроссмейстерэй спортивна үндэр ехэ мэргэжэл шадабаритай, теоретическэ түйлай баян бэлэдхэлтэй байһан тухайнь тэдэнэй хабаадалгатайгаар һүүлэй үедэ үнгэргэгдэһэн мүрысөөнэй дүнгүүд элирхэйлэн харуулна. Һүүлшын жэлдэ Каспаров матчева 12 парти наадаа. Түрүүлэн тэрэ Голландиин гроссмейстер Ян Тиммание 4:2 тоотойгоор шүүгээд, удаань Англиин бэлигтэй бэрхэ гроссмейстер Энтони Майлсые 5,5:0,5 тоотойгоор илаа һэн.

Дэлхэй дээрэ үнгэргэгдэһэн ехэ ехэ мүрысөөнүүдтэ Карпов хабаадажа, 31 парти наадахадаа, оройдоол нэгэниинь шүүгдэһэн байна. 1986 оной хабар Бугойнодо үнгэргэгдэһэн уласхоорондын ехэ мүрысөөндэ хабаадахадаа, тон ехэ амжалта туйлаба. Эндэ тэрэ 11-һээ 9 очко абаа һэн.

Июлиин 28-да Лондондо эхилхээ байһан энэ мүрысөөнэй үедэ дэлхэйн эгээл бэлигтэй бэрхэ шатаршадай гоё һайханаар наадажа, эртэ урдын наадаанда дуратайшуулые урмашуулан баясуулха байһаниинь элитэ. 12 партиин наадагдаһанай һүүлээр мүрысөөн Ленинградта үргэлжэлүүлэгдэхэ юм.

Алексей СУЭТИН,
уласхоорондын гроссмейстер.
(АПН).

ЗУРАГ ДЭЭРЭ (зүүн гарһаа): Г. Каспаров, Шатарай уласхоорондын федерациин президент Ф. Кампоманес, А. Карпов.

ТАСС-ай фотохронико.

ТЕЛЕВИДЕНИ

Июлиин 27-hoo августын 2 болотор

ВОСКРЕСЕНИ, 27

СССР-эй ДАЛАЙН-СЭРЭГЭЙ ФЛОДОЙ ҮДЭР, ХУДАЛДАА НАЙМААНАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 —«Время». 9.45 —Ритмическэ гимнастика. 10.15 —«Наука ба техникэ» — киножурнал. 10.25 —«Спортлото» —30-дахи тираж. 10.35—«Будильник». 11.05—«Советскэ Союзда алба хэнэм!». 12.05—«Үглөөнэй почто»—хүгжэмтэ дамжуулга. 12.35—«Аяншалагшадай клуб». 13.35—«Хүгжэмтэ киоск». 14.05—«Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд». 15.05—«Жизнь на земле» гэжэ телевизионно олон серитэй баримтата фильмын премьерэ (Англи). 6-дахи сери. «Вторжение на сушу». 16.00—«Круг чтения». 16.40—«Совет газар дээрэ уулзалга». 16.55—«Ургамалай аймаг». 17.40 —«Мүнөөдэр — СССР-эй Далайн-сэрэгэй флодой үдэр. Далайн-сэрэгэй флодой Главнокомандующи, СССР-эй обороной министрэй орлогшо, Советскэ Союзай Герой, Флодой адмирал В. Н.Чернавинай үгэ хэлэлгэ. 17.55—«Золотой Орфей-86» гэһэн эстрадна дуунай Уласхоорондын фестиваль. Болгариһаа дамжуулга. 19.05 — Уласхоорондын панорама 19.50—«Дереза» —мультфильм. 20.05—«Вдова капет» гэһэн телевизионно зүжэгэй премьерэ. Авторынь Л. Фейхтвангер ГДР-эй телевидени. 22.00—«Время». 22.30—«Музыка Моцартовинского». Фильм-концертын премьерэ. 23.55—Шэнэ һонин (00.10 хүрэтэр).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—«Зарядкадаа зогсогты!». 9.20—«Победа Хосе Ариаса»—уран һайханай фильм. 10.50—«Эжын һургуули». 11.20—С. Прокофьев. 5-дахи си би-моль мажор симфони. 12.05—«Наш экипаж»—баримтата фильм. 12.35—«Ород хэлэн». 13.05—«Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ». 13.35—Мультфильмнүүд. 14.15 —«Дачные истории» гэһэн долоон серитэй уран һайханай фильмын премьерэ. 4-дэхи сери.

ПОНЕДЕЛЬНИК, 28

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

9.00—17.20 — Аппаратурыень заһабарилга.

Москва. 17.20 — «Чужая пятерка»—хүүгэдтэ фильм. 18.30 — «Первый чкаловский перелет»—баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 19.00—«Сэлэнгэ» — тележурнал (буряадаар). 19.30 — «Байгал» мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — «Хурдадхалга» — Алтайн тракторна заводто. 20.35—«Исповедь» — фильм-зүжэгэй премьерэ. 22.00—«Время». 22.35—«Играй, гармонь!». 23.50 — Футболой шэнжэлэл. 00.20 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

9.00—18.00 — Аппаратурыень заһабарилга.

Улаан-Үдэ. 18.00—Кино-аяншалгын альманах. 18.20—«Формула прогресса»—тусхай зорилготой программа.

Москва. 19.00 — «Дохёогоо үгыт, горнистнууд!». 19.30 — Архидалгын хорон тухай баримтата фильм.

ВТОРНИК, 29

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—«Время». 9.45 — Мультфильмнүүд. 10.15 — «Возрождение Гатчины» — баримтата фильм. 10.45—«Исповедь»—фильм-зүжэг. 12.10 — Фехтованяар дэлхэйн чемпионат. Болгариһаа дамжуулга. 12.40—Шэнэ һонин (12.45 хүрэтэр). 15.30 — Шэнэ һонин. 15.50— «Коммунисты 80-х — баримтата фильм. 16.40—«Юунһээ ба юундэ?».

Улаан-Үдэ. 17.15 — «Сохрани и лес одарит» — киноочерк. 17.35—Буряадай АССР-эй ГАИ-гай 50 жэлэй ой. 18.25—Шэнэ һонин (буряадаар). 18.40—«Байгалай үмэнэхи хизаарта». 19.20 — «Байгал».

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00—«Дойти до каждого»—тележурнал.

Москва. 20.50—«Дуун-86» — Ташкентһээ дамжуулга. 22.00 — «Время». 22.30—Шатараар дэлхэйн чемпионат. Г. Каспаров — А. Карпов. Харюугаа абалгын матч. 22.45—«Зеркало сцены»—театрай шэнжэлэл. 24.00 — Футболоор СССР-эй чемпионат. «Динамо» (Минск) —«Динамо» (Киев). Забһарлалгадань—00.45 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.20 — Баримтата фильмын премьерэ. 9.40—«Лучшая дорога нашей жизни» — уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. 11.00 — Француз хэлэн. Һуралсалай 1-дэхи жэл. 11.30— «С кошки все началось»—хүүгэдтэ фильм. 12.40 — Приморьиин студиин телевидениин программа. 13.35 — «Свеаборг»—уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. 14.40—Шэнэ һонин. 14.45—17.15—Забһарлалга.

Москва. 17.15 — «Илагшад». Москвагай ПВО-гой ба 6-дахи истребительнэ авиационно корпусой ветерануудай уулзалга. 18.35—«Тюмень» — баримтата

СРЕДА, 30

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—«Время». 9.45 — Мультфильмнүүд. 10.15 — «Незнакомый и удивительный мир» — эрдэм дэлгэрүүлгын фильмын премьерэ. 10.45 — «Балалайкын абяан зэдэлнэ». 11.10—«Аяншалагшадай клуб». 12.10—Шэнэ һонин (12.15 хүрэтэр). 15.30 — Шэнэ һонин. 15.50—«По Сибири и Дальнему Востоку» — баримтата фильм. 16.40—«Концертын зал соо—һурагшад». 17.25—«Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ». 17.55—Монголой Арадай Республикын уран һайханай коллективүүдэй концерт.

Улаан-Үдэ. 18.20 — «Зүүн Сибирь»—киножурнал. 18.30—«Байгал».

Москва. 18.45—«Харгын аюулгүйе сахихын түлөө». 19.00 — «...16 хүрэтэр ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда». 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00—«Гол удхаарнь хөөрэлдөөн». Социалис мүрысөөнэй дүй дүршэл ба асуудалнууд. 20.50—«Спрут»—уран һайханай 6 серитэй фильмын премьерэ. 1-дэхи сери (Итали). 22.00—«Время». 22.30—С. Рахманиновай хүгжэм дээрэ бэшэгдэһэн «Алеко» фильм-оперын премьерэ. 23.35—«Пермская деревянная скульптура» — баримтата фильм. 23.45 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 24.00—Футболоор СССР-эй чемпионат. «Спартак» — —«Динамо» (Москва).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.20—«Кто за? Против? Единогласно»—баримтата фильм. 9.40—«Лучшая дорога нашей жизни»—уран һайханай фильм. 2-дохи сери. 11.00 — Немец хэлэн. Һуралсалай 2-дохи жэл. 11.30—«Что бы ты выбрал?»—хүүгэдтэ фильм. 12.45—«Эжын һургуули». 13.15 —«Свеаборг»—уран һайханай фильм. 2-дохи сери. 14.30— «Простые—сложные истины». Түрэлхидтэ зорюулагдаһан тележурнал.

Улаан-Үдэ. 15.00—Украинын Гүрэнэй М. К. Саксаганскын нэрэмжэтэ областной хүгжэмтэ-драмын театрай зүжэг. 16.50 — «Пришел солдат из Берлина»—киноочерк. 17.00—«Юу-

ЧЕТВЕРГ, 31

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—«Время». 9.45 «Дуунууд. Романс. Вальс». 10.25—Мультфильмнүүд. 10.55 — «Обыкновенная красавица» — баримтата фильм. 11.15—«Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 12.15 — Фехтованяар дэлхэйн чемпионат. Болгариһаа дамжуулга. 12.55 — Шэнэ һонин 15.30 — Шэнэ һонин. 15.50 — «Сельский горизонт»—баримтата фильм. 16.35 — Гүрэнэй Волжско ород арадай хоорой концерт. 17.25 — «Сельская учительница»—уран һайханай фильм («Союздетфильм», 1947 он).

Улаан-Үдэ. 19.05 — «Уласхоорондын шэнжэлэл» (буряадаар). 19.20—«Байгал».

Москва. 19.45—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — «Милая роща» — баримтата фильм. 20.10—«Асуудалнууд. Бэдэрэлгэнүүд. Шиидхэбэринүүд». 21.00—«Спрут» — уран һайханай фильм. 2-дохи сери (Итали). 22.00—«Время». 22.35 —Шатараар дэлхэйн чемпионат. Харюугаа абалгын матч. 22.50—«Телевизор харагшадай анхаралда». 23.20 — «Дин Рид ажабайдалда ба дуунда». 00.20 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.20 — «Сокровище Бурятии» — баримтата фильмын премьерэ. 9.40 — «Лучшая дорога нашей жизни» — уран һайханай фильм. 3-дахи сери. 11.00 — «Будильник». 11.30 — Испан хэлэн. 12.00 — Һургуулиин реформо. 12.30 — Латвиин ССР-эй уран һайханай коллективүүдэй концерт. 13.00 — Шатарай һургуули. 13.30 — «Пятьдесят на пятьдесят» — уран һайханай фильм. 14.55 — Шэнэ һонин. 15.00 — 18.00 — Забһарлалга.

Улаан-Үдэ. 18.00 — «Завтра ты придешь в класс» — киноочерк. 18.20 — «Родники». Баргажанай леспромхозой «Россияночка» ансамбль.

ПЯТНИЦА, АВГУСТЫН 1.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.45 — «Дом, где собираются друзья». 10.35 — Мультфильмнүүд. 11.15 — Москвагай академическэ хореографическа училищиин һурагшадай концерт. 12.00 — «Дорога на Зангезур» — баримтата фильм. 12.35 — «Музей на Делегатской» — Гжельскэ фарфорой выставкэ. 12.50 — Шэнэ һонин. 15.30 — Шэнэ һонин. 15.50 — «Крылья для Севера» — баримтата фильм. 16.40 — «Ши баһал Россида түрөөш» — СССР-эй арадай артист Л. Зыкина дуулана. 17.10 — «Жюль Вернын геройнууд—экран дээрэ». «Сломанная подкова» — уран һайханай фильм. 18.25 — «Ород хэлэн».

Улаан-Үдэ. 18.55 — Шэнэ һонин (буряадаар). 19.10 — «Байгал».

Москва. 19.45—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — Ядерна зэбсэг туршалгые хорихын түлөө эрдэмтэдэй уласхоорондын хуралдаанда хабаадагшадай түхэрэн стол. 20.45 — «Арфа зэдэлнэ». 20.55 — «Спрут» — уран һайханай фильм. 3-дахи сери. (Итали). 22.00 — «Время». 22.35 — Эстрадын театрта поэт Андрей Дементьевэй авторска үдэшэ. 23.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 24.00 — Фехтованяар дэлхэйн чемпионат. Болгариһаа дамжуулга.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.20 — «Там, где горы белые» — баримтата фильм. 9.40 — «Хани барисаанай дүхэриг». Союзна республикануудай арадай коллективүүдэй наадан. 10.25 — Англи хэлэн. Һуралсалай 1-дэхи жэл. 10.55 — «Назначаешься внучкой» — уран һайханай фильм. 1-дэхи ба 2-дохи серинүүд. 13.10 — «Эффект сверхпластичности» — эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 13.20 — «...16 хүрэтэр ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда». 14.05 — «Эдуард Гончаров и другие» — баримтата фильм. 15.00 — Шэнэ һонин. 15.05—17.00 — Забһарлалга.

Улаан-Үдэ. 17.00 — «Однолюбы» — уран һайханай фильм. 18.20 — «Буряадай уран зохёолшод». Поэт Ш. Баймино-

СУББОТО, 2.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.45 — Н. Паганини. Скрипкэ ба гитарын соната. 10.05 — «АБВГДейка». 10.35 — «Һургуулиин реформо». 11.05 — «Элүүр энхэ байлга». 11.50 — «Гоё һайхан руу замууд». Ереванай уран һайханай музейнүүд. 12.25 — СССР-эй арадай артистка Тамара Милашкина дуулана. 13.15 — «Талантливые дети» —эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 13.35—«Бүгэдэндэ ба хүн бүхэндэ». Свердловско областиин соёлой-спортивна комплекснуудай хүдэлмэри тушаа. 14.05—СССР-эй арадай артист, кинорежиссер И. Пырьевэй уран һайханай фильмүүд. «Белые ночи» («Мосфильм», 1959 он). 15.35—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 15.50— Фехтованяар дэлхэйн чемпионат. Болгариһаа дамжуулга. 16.20—«Величества ради и мелкого письма»—баримтата фильм. 17.00—«Ан амитадай аймагта». 18.00—Измайловода болоһон Московско фольклорно һайндэр. 19.00—Мультфильмнүүд. 19.45—«Харгын аюулгүйе сахихын түлөө». 19.50 —Уһан дээрэ хүгжэм. Г-Ф. Гендель. 20.20—«ЦТ-гэй экран дээрэ түрүүшынхеэ». «Позднее свидание». 22.00—«Время». 22.30—Шатараар дэлхэйн чемпионат. Харюугаа абалгын матч. 22.45—«Субботын үдэшэлэн». «Пять дней в Юрмале» — фильм-концерт. 01.00—Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.20—«Зүүн Сибирь» —киножурнал. 9.30—Ритмическэ гимнастика. 10.15—«Үглөөнэй почто». 10.45—«Манай

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. Буряадай АССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй дүрбэдэхи сесси тухай информационно мэдээсэл. Тэжээл бэлэдхэлгын габшагай һара. «Эршээ шангадхаха» — корреспонденци. «Хонишод үбһэ бэлэдхэнэ» — Д. Санжиевай статья. ТАСС-ай һүүлэй шэнэ һонин. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указууд.

Хоёрдохи хуудаһанда. Буряадай АССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй дүрбэдэхи сесси. «1986—1990 онуудта Буряадай АССР-эй Экономическа болон социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэб тухай Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ В. Б. Сагановай элидхэлһээ. Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэ.

Гурбадахи хуудаһанда. Буряадай АССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй дүрбэдэхи сесси. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Түсэблэлгын-бюджетнэ комиссиин түрүүлэгшэ депутат Л. В. Потаповай элидхэлһээ. Городой ажахы. «Газар доогуур удаан хүлеэгдэһэн гараса» — В. Багониной статья. Хилын сааһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Мүнөөдэр — СССР-эй Далайн-Сэрэгэй Флодой үдэр. «Хилэнүүдэймнай найдамтай харуулда»—ТАСС-ай материал. «Далай дээрэ алба хэхэдээ...» — Э. Зайкинай корреспонденци. Шог ёгто булан. «Прейскурантаар халхабша хээд» — редакцида ерэһэн бэшэг. Футбол. «Сэлэнгэ» — «Звезда» — 0:0» — А. Карповай тэмдэглэл. ТВ-гэй долоон хоногой программа. Соносхолнууд.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД:
ИНДЕКС 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства быта—2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие — 2-35-95, отдел объявлений—2-65—54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ ул. [illegible]
Н-04917. Заказ № 173.